

חוברת מידע

לידה • ברית • פדיון הבן

מדריך מעשי – לאנ"ש
קהילת חב"ד ליובאוויטש צפת

יו"ל ע"י

ועד אברכי אנ"ש - צפת

יחי אדוננו מורנו ורבינו
מלך המשיח לעולם ועד

יו"ל ע"י ועד אברכי אנ"ש צפת

alonzft@gmail.com

•

כתיבה ועריכה: הרב רפאל אברהם דובקין

rad5774@gmail.com

עיצוב ועימוד: שניאור סגל | zalman2580@gmail.com

תוכן עניינים

4	פתח דבר
6	לידה
16	לידה בשבת ובחג
22	נתינת שם לבת
24	בין הלידה והברית
27	הברית
37	פדיון הבן
41	מידע שימושי
41	אולמות וקיטרינג
42	בתי החלמה לילודות
43	בתי כנסת חב"ד בדרום העיר
43	בתי מרקחת בעיר
44	דמי רישום לישיבה, לספר תורה ולצבאות ה'
45	חניות יודאיקה
45	מדריכות לידה ודולות
46	מוהלים וציוד לברית
46	מספרי טלפון בבית הרפואה זיו
47	מוניות בצפת
47	מקווה גברים בדרום העיר
47	פדיון הבן
48	רבנים מורי הוראה
48	שפרה ופועה
50	תרומות לשפרה ופועה וביקור חולים
51	נספחים
51	פסוקי 'קריאת שמע' ליד מיטת התינוק קודם הברית
53	מאמרים לברית
64	מקורות ומראי מקומות

פתח דבר

בשבח והודיה לה' יתברך הננו מוציאים לאור מדריך "חוברת מידע בענייני לידה, ברית ופדיון הבן". מדריך זה הוא חלק מסדרת המדריכים של ועד אברכי אנ"ש לתועלת קהילת אנ"ש בעירנו – צפת, לתועלת קהילת אנ"ש.

מטרת מדריכים אלו, להביא מידע אקטואלי הנצרך לכל אירוע באשר הוא, וכן מנהגי חב"ד הרלוונטיים. בחוברת זו נקבץ המידע הנוגע לענייני לידה, ברית קריאת שם לבת ופדיון הבן.

יודגש: המדריך אינו מהווה תחליף ללימוד ההלכות ולשאלות רב בשעת הצורך (עמ' 48). **כמו כן לא הובאו כל הפרטים הנצרכים הלכתית**, שכן מידע זה ניתן למצוא בספרים רבים. כגון: שבח הברית, חוסן ישועות ח"א, ברית נתן, נושאי כלי השולחן ערוך והשו"ת על או"ח סימן ש"ל ועוד. לצורך ידיעת ההלכות יש לעיין בספרים אלו ואין להסתמך על קובץ זה. **מטרת המדריך** הינה להנגיש הן את מנהגי חב"ד והן מידע פרקטי שעל פי רוב אינו מפיע בספרים. על מנת להקל על הקורא, לעיתים קטעים מסויימים מופיעים מס' פעמים.

על מנת להקל על הקורא לא שולבו 'מראי מקומות' בתוכן המדריך אלא הובאו בסופו (עמ' 64 ואילך). 'מראי המקומות' נועדו לעיון הקורא

בכדי שיוכל לראות את הדברים כפי שהם במקורם ולהגיע להבנה מלאה יותר. בכדי להנגיש לכלל הקוראים את מירב מראי המקומות, השתדלנו לציין את ספרי המלקטים המצויים היום בקרב רוב בתי אנ"ש (וראה בהקדמה למראי המקומות).

חשוב לציין: במידה וישנם כמה דעות להלכה, פירושים שונים, דיונים וכדומה הובא הערה בשולי הגליון: ראה במ"מ.

מכיוון ששגיאות מי יבין, הננו פונים בזה לציבור להאיר ולהעיר ועל ידי זה לזכות את הקהילה כולה, על מנת שיופיעו במהדורה הבאה בעז"ה. בנושאים תורניים נא לצרף מראי מקומות מדויקים.

הקובץ נערך ונסדר על ידי הרה"ת **רפאל אברהם דובקין**. תודתינו נתונה בזה לחברי וועד אברכי אנ"ש ובראשם ר' יחיאל שיחי' בריל ור' מנחם מענדל שיחי' קרץ על עזרתם הרבה בעריכת מדריך זה.

•

יהי רצון אשר (כלשונו של הרבי מה"מ שליט"א) "בעגלה דידן על ידי משיח צדקנו יפדה את בנו בכורו ישראל מבין הגלויות, ונאמר לפניו שיר חדש. הנה אלוקינו זה, כסיום מסכת תענית, "שהחינו וקיימנו לזמן הזה".

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ועד אברכי אנ"ש, צפת

יום הבהיר ר"ח כסלו ה'תש"פ

לידה

הכנה ללידה

- בתקופה הסמוכה לתאריך הלידה המשוער, רצוי לתאם עם שכנה / ביביסיטר / קרובי משפחה וכיו"ב שיוכלו להגיע ולשמור על הילדים בהתראה קצרה וגם בשעות הלילה המאוחרות ובשבתות.
- לעיתים אין מוניות בשעות הלילה המאוחרות.
- לבירורים בנושאי בית הרפואה ניתן ליצור קשר עם רב בית הרפואה – הרב ישראל קופילוביץ':
052-7122171 ,04-6828371

הלכות ומנהגים

הכנה ללידה

א. מהסגולות ללידה קלה:

1. פתיחת ארון הקודש בעת הוצאת ספר התורה, במשך כל זמן ההריון - וללא בליטות.*
2. אכילת מלווה מלכה במצאי שבת.

* ראה במ"מ.

הלידה

- כשמבקשים מהיולדת בבית הרפואה להחליף בגדים לבגדים של בית הרפואה. יש לראות שהבגדים יהיו צנועים (בעלי שרוול ארוך, סגור בצוואר וכו'). במידה ואין בחדרי הלידה, יש לבדוק בחדרי האישפוז או במיין הרגיל.
- בית הכנסת של בית הרפואה זיו ממוקם קומה אחת מתחת לכניסה הראשית.

3. אמירת מזמור כ' בתהלים קודם ברכת המפיל ולכפול בסיום המזמור את הפסוק "יענך ה' ביום צרה".

הלידה

- ב. אין לבעל להיות נוכח בעת הלידה בחדר הלידה, אף לא כשהופך את פניו.
- ג. בעת הלידה הורה אדמו"ר הצמח צדק לומר מזמורי תהילים אלו: א-ד, כ-כד, לג, מז, עב, פו, צ-צג, קד, קיב-קנ. עדיף לאמר מזמורים אלו כשהאשה כבר בחדר הלידה.

לאחר הלידה

- ד. אדם שנולד לו בן מברך בעת ששומע הבשורה ברכת 'הטוב והמטיב'. (ברוך אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַטּוֹב וְהַמְיֻטֵּב), בהולדת

לאחר הלידה

• יש להקפיד שיהיו רק חיות טהורות על כלל מוצרי התינוק (להעיר שבכרטיס 'נולדתי בזיו', המוצמד לעריסת התינוק, מופיע דובי וכן במוצרים דומים נוספים).

• רישום הילוד למשרד הפנים לצורך קבלת מס' ת.ז. לילוד וכן לצורך קבלת דמי הלידה נעשה מיד לאחר הלידה (כשיוורדים לקחת מדבקות לילוד בדלפק הקבלה), על להורה לקחת עמו ת.ז. אישית.

• כל יולדת זכאית למדריכת הנקה מבית הרפואה ולעיתים קרובות אף משרותי הבריאות (=קופת חולים). כמו"כ ניתן לבקש בבית הרפואה רפידות רפואיות ללא עלות.

בת מברך את ברכת 'שהחינו' בפעם הראשונה שרואה אותה. גם האשה מברכת ברכות אלו. במידה ולא בירך בעת הבשורה יכול לברך ברכות אלו כל זמן שהשמחה עוד בליבו*.

ה. יש לאפשר מתן זריקות וחיסונים המיועדים לתינוק.

ו. נכון הדבר שמיד לאחר הלידה יניחו בעריסת התינוק דברי קדושה כגון 'שיר למעלות' ואותיות ה'אלף-בית'. יש להקפיד לתת לילד רק דברים עם חיות טהורות

* ראה במ"מ.

• הנותנים מטרנה בבית הרפואה: ישנם בבית הרפואה 2 סוגי מטרנה: אחת בהכשר OU חלב ישראל ואחת בהכשר בד"ץ העדה החרדית. אם אין בתינוקייה – אמור להיות בפגיה או בטיפול נמרץ ילודים. במידה שאין כלל מטרנה בד"ץ העדה החרדית – ניתן לקחת גם OU חלב ישראל.

• המשתמשים בתחליפי הנקה: יש מטרנה בד"ץ ול'סרבנים' יש "סימילאק" (חלקם בכשרות בד"ץ של העדה החרדית ירושלים) ועוד. לתשומת לב: לסימילאק מספר כשרויות וחלקם מכילים חלב נכרי, יש לבדוק זאת היטב קודם הקניה. (ניתן לקנות בסופר-פראם שבקניון "שערי העיר"; רשימת בתי מרקחת, בעמ' 43).

• המטבח בבית הרפואה 'זיו' כשר, ולאחרונה יש בו גם מחלקת 'מהדרין' תחת כשרות הרבנות צפת, האוכל ה'מהדרין' מונח לצד האוכל הכשר (ניתן לשאול את 'כח העזר' היכן זה המהדרין). לאוכלים

(להעיר שבפתק 'נולדתי בזיו' יש דובי וכן במוצרים נוספים דומים). חנויות יודאיקה - עמ' 45.

ז. יש לתלות בבית היולדת ובבית הרפואה (הן בחדר היולדת והן בחדר הילדים) 'שיר המעלות'. חנויות יודאיקה - עמ' 45.

ח. חשוב לדעת שהרבי מעודד הנקה ואף ענה לאשה שאמרה שקשה לה לעשות זאת שזהו על דרך הפסוק "עשה האלקים את האדם ישר

רק השגחת בד"ץ ירושלים והרב לנדא יש בארוחת
צהריים מנות בכשרות בד"ץ של העדה החרדית
בארונית נפרדת.

• בנושאי כשרות בית הרפואה ניתן ליצור קשר
עם הרב ביסטריצקי שי', אחראי מחלקת הכשרות
בעירנו, בטלפון: 052-3742113.

• רישום הילד לצבאות ה' יכול להיעשות מיד אחרי
הלידה. פרטים בעמ' 44.

והמה ביקשו...".

ט. נוהגים לומר מידי בוקר עם התינוק החל
מיום לידתו 'מודה אני', לנשק את המזוזה
לפני השינה וכן להשכיבו לישון עם שיר בעל
תוכן של קדושה. הרבי אומר שדברים אלו
משפיעים על התינוק למשך כל ימי חייו.

י. נהוג לקנות אות בספר התורה לילדי ישראל
כבר לאחר הלידה ומעדכנים אחר כך את
השם. עלות קניית אות: 5 ₪ (פרטים בעמ'
44).

יא. הקובעים בקריאת השם הם ההורים.
נתינת השם צריכה להיות בהסכמת שניהם.

יב. נהוג שההורה אומר את מזמור התהלים
לפי שנותיו של הילד. עבור הילוד החדש יש
לומר את פרק א*.

* ראה במ"מ.

• על מנת לעדכן על הלידה ב'עלון ליובאוויטש', ניתן לשלוח הודעת SMS למספר הטלפון: 054-636-8770.

• מלידה שישית ניתן לבקש מאחות ראשית במחלקה, להשאר יום נוסף למנוחה. (ניתן בדרך כלל על בסיס מקום פנוי).

• לאחר הלידה האם מקבלת 'מענק לידה' מאת המוסד לביטוח לאומי. סכום מענק הלידה נקבע בהתאם למספר הילדים במשפחה:

עבור הילד הראשון ניתן מענק בסך 1,783 ₪

עבור הילד השני ניתן מענק בסך 802 ₪

עבור הילד השלישי ואילך ניתן מענק בסך 535 ₪

עבור תאומים ניתן מענק בסך 8,915 ₪

• דבר המלך •

ועל שאלתו בענין קריאת שם ... הנה כמה פעמים שמעו
מכ"ק מו"ח אדמו"ר שאין מתערב בזה"

(אג"ק ח"ה עפ"ב)

"וקוראים לו אביו ואמו שם כו' אינו באקראי כו' כי אם
הקב"ה משים בפיהם... ובמילא יתיעץ עם זוגתו"

(אג"ק ח"ו עמ' ג-ד)

"ומה שלא עניתי על שאלתו בקריאת השם... אשר
להורים נותנים מלמעלה הדעה הישרה לקרות השם
מכוון לנשמת וגוף הנולד".

(אג"ק ח"ז עמ' שח)

עבור שלישייה ניתן מענק בסך 13,373 ₪



למידע נוסף
יש לסרוק:

שבת בבית הרפואה

• הר' שניאור כהן מזמין אליו את משפחות אנ"ש שקרוביהם נשארים בבית הרפואה בשבת (או כאלו ששוחררו בשבת) לשהות בביתו בעת הצורך. כתובתו: יפה נוף 353 דירה 20, כניסה א (הכניסה

שבת שלאחר הלידה

יג. החל מהשבת שלאחר הלידה בעת הדלקת נרות השבת מוסיפה האם עוד נר על הילוד.

יד. בכניסה לתינוקיה נמצא 'כפתור שבת' של מכון צומת, המיועד לקריאה לאחות ולפתיחת הדלת. על פי הנחיית רב בית הרפואה אין להשתמש כלל בכפתור זה בשבת והינו מיועד לצוות הרפואי בלבד!

ט"ו. בקניית עגלה יש לשים לב שנשאר טפח (8 ס"מ) פתוח בגגון אף בעת היותו סגור (למנוע בעיית 'אוהל' בשבת). דבר זה מצוי במספר רב של עגלות, אך יש כאלו שלא.

הפנימית ולא מהרחוב). זהו רחוב אחד מעל בית הרפואה (כ-6 דקות הליכה. לאחר היציאה מבית הרפואה יש לפנות ימינה ולאחר מכן שוב פעם ימינה, הבניין ממוקם מעט אחרי הפניה).

• סלי מזון המחולקים לקראת השבת, הינם בהשגחה של חסידי גור מקייטרינג בחצור, יש להתאבזר בהתאם. אפשר להזמין **מראש** במחלקה מנות קטנות גלאט כשר ארוזות, בהשגחת הבד"ץ של העדה החרדית.

• בבית הרפואה מחולק רק מיץ ענבים. העושים קידוש והבדלה רק על יין: יש להביא יין מראש, (יש לכסות יין שאינו מבושל).

• המקדש על מיץ ענבים – מומלץ להביא מראש מכיוון ולא תמיד נשאר מיץ ענבים וכן לא ידוע האם ראהו גוי והמיץ ענבים נאסר. מסיבה זו יש להיזהר מראיית גוי אף לגבי היין ולכן יש לעוטפו בשקית אטומה (ראה במ"מ ללידה בשבת וחג ס"א).

• הזקוק למוצרי קידוש ללילה וליום ניתן לקבל בבית כנסת חב"ד בדרום. (מידע אודות בתי הכנסת באיזור בית הרפואה: עמוד 43).

• מקום הדלקת נרות שבת במחלקת יולדות, במטבחון ליד המיחם.

• עדיף להכין נרות מראש. בדרך כלל אין מספיק נרות לכלל הנשים המדליקות ריבוי נרות.

• זמני תפילות השבת בבית הרפואה זיו: זמני מנחה בערבי שבת – רבע שעה לאחר הדלקת הנרות. שחרית 08:00. זמני מנחה וסעודה שלישית משתנים מעת

לעת ויש לעקוב אחר השילוט בבית הכנסת.

• בית הכנסת חב"ד בדרום (כ-7 דקות הליכה מבנין בית הרפואה).

זמני התפילות בשבת: קבלת שבת – בזמן צאת הכוכבים. שחרית 10:00. מנחת שבת – בזמן התואם להדלקת נרות (ראה עמ' 43).

השחרור

• השחרור מבית הרפואה לוקח זמן, לפעמים אף כמה שעות, ועל כן יש להעריך בהתאם.

• להוצאת התינוק מבית הרפואה צריך להביא: בגדים, שמיעה, סלקל לרכב, עגלה או סלקל עם גלגלים, מוצץ וטיטול (עדיף).

• ע"פ הוראת הרבי יש להניח בחדר הילוד ספר חת"ת וקופת צדקה אישיים שלו.

לאחר השחרור

• גמ"חים להשאלת ציוד לילודת ולתינוקות, בעמ' 48.

• לעיתים נשות חב"ד בצפת משתתפות בימי הבראה בבתי החלמה לילודות. ניתן להיות בקשר עם הרבנית רחל הנדל. בלידת בן, עדיף להתארח אחרי הברית (לעיתים גם שירותי הבריאות משתתפים, יש לבדוק זאת עם הקופה). אלפון בתי החלמה בעמ' 43.

• ביטוח לאומי מעניק 'דמי לידה' לאשה העובדת במהלך השנה. בכדי לקבל קצבה זו יש להגיש

לביטוח לאומי טופס תביעת דמי לידה מאת המעסיק ומסמכים נוספים המשתנים לפי העניין. המסמכים השונים תלויים באופן התביעה ומשתנים מאדם לאדם בהתאם לעיסוק ולסוג התביעה. ניתן להעביר את התביעה: לפקיד המוסד לבט"ל, בתיבת השירות, פקס, דואר ובאמצעות האתר לבעלי שם משתמש וסיסמה.



למידע נוסף
יש לסרוק:

• כל ילד זכאי ל'קצבת ילדים'. קצבה זו מחולקת ל-2. חלק אחד מופקד בחשבון הבנק של ההורים וחלק שני נצבר בקופת חיסכון אותה קובעים ההורים לאחר הלידה. יש להקפיד שהחיסכון יהיה במסלול התואם את ההלכה היהודית. (מידע מקיף אודות החיסכון – נשלח לבית ההורים לאחר הלידה).

מידע מקיף
אודות החיסכון



למידע נוסף
יש לסרוק:

הגליל
נפשות בפלג
עדכון מספר



במשרד הפנים
עדכון שם



לידה בשבת ובחג

חשוב לשים לב: לידה בשבת (וחג) יכולה להתרחש לכל אחד, על כן יש להתכונן בהתאם ולדעת כיצד לנהוג במצב זה.

הכנה ללידה

א. יש להכין תיק מראש עם כל הדברים הנצרכים לשימוש בבית הרפואה (כגון: בגד החלפה, תעודת זהות. מסמכים רפואיים ומעקב, ושאר ציוד אישי הנצרך ליולדת. כמו"כ רצוי לדאוג ללמזון לבני הזוג, יין (או מיץ ענבים). אפשר לקחת מבית הרפואה כוס אחת של חד פעמי* לצורך הקידוש)).

ב. יש להשאיר מכשיר טלפון* זמין לצורך יצירת קשר עם מד"א. המספר של מד"א: 101 (הרוצה לרדת ברכבו הפרטי – ראה במ"מ*).

ג. במידה וליולדת יש 'דולה' (=תומכת לידה) מותר לקרוא לה כבר כשמתחילה להרגיש צירי לידה, מכיוון שעד שתבוא יכולים הצירים להתקדם ללידה ממשית. יש להיות בקשר עם הדולה לפני שבת על מנת ללמוד את סדר הצירים ומתי ליצור קשר. יש לציין אשר כל אשה סדרי לידתה שונים וכמו כן כל לידה סדריה שונים מקודמיה, ולכן אין לקחת סיכונים כלל.

* ראה במ"מ.

ירידה לבית הרפואה

ד. בעת צירי לידה סדירים, ואפילו מסופקת אם תלד עכשיו, יש לנסוע לבית הרפואה **מיד ובאמבולנס** ואין להמתין עד למוצאי השבת (כשיש 'דולה' עדיף להיות עמה בקשר על מנת ללמוד את סדר הצירים וכו').

ה. בעת צירי הלידה יש לעשות את כל המלאכות בשינוי (במידה ואין בזה אפילו ספק סכנה. בשלב זה צירי הלידה כלל אינם מסכנים חיים ואף לא הכאב) על כן יש להרים את שפורפרת הטלפון בשינוי וכן ביתר הדברים.

ו. במהלך השיחה עם מד"א חשוב לציין:

1. שם העיר בה הנך מתגורר (השיחה מופנית למוקד כללי).

2. עדיף שיהיה מישהו על הכביש (ובפרט עקב המספור הלקוי בעירנו).

3. אין לנתק את השיחה בסיומה. המוקדנית תנתק לבד (-דבר זה שייך אף ביום חול).

אין להשאיר את האשה לבד. בכדי לתמוך ולסייע במידת הצורך.

(להלן דוגמה לשיחה בשבת: "שבת שלום. מדבר ... אשתי עם צירים ועומדת ללדת בעז"ה. הכתובת שלנו זה: העיר צפת, שכונת ... רחוב ... בניין ... מספר בית ... אמתין לכם על הכביש, אלא אם כן הלידה תיהפך לפעילה").

ז. תומכת לידה מותרת לנסוע לבית הרפואה, הן

באמבולנס והן ברכבה הפרטי.

ח. לכתחילה מותר למלווה אחד להצטרף לאשה בעת הנסיעה באמבולנס, ברם במידה וצירוף אנשים נוספים יכול לעזור לדעתה להתיישב (הן בנסיעה והן בבית הרפואה) מותר לאנשים אלו להתלוות אל היולדת. כמו כן במידה והמלווים יכולים לתת מידע הנצרך לרופא או לאחות בעת הקבלה לבית הרפואה מותר למלווים אלו להצטרף. ולכן במקרים הנ"ל מותר לבעל, לאם היולדת וכדומה להצטרף לנסיעה ואפילו יש כבר דולה הממתינה לה.*

בית הרפואה

ט. למלווים של היולדת: בכניסה לבית הרפואה יש 'דלת שבת' בצד הדלת החשמלית הרגילה.

י. עדיף לברר מראש את הדעה ההלכתית אצל רב מורה הוראה המכיר את היטב את המשפחה ומצבה לגבי לקיחת אפידורל וכיו"ב. כמו כן יש לדעת ולברר את הדברים הנצרכים מראש*.

י"א. במידה ולא ביררו וגיבשו דעה מראש – **יש לבצע את כל הוראות הרופאים ללא דיונים שונים אודות דינם בשבת.** דין זה הינו החל מלקיחת* אפידורל ועד לניתוח קיסרי על כל סוגיו ונסיבותיו. **כל עוד הנך בבית הרפואה ואינך רב מורה הוראה הבקיא בכל פרטי הדינים עליך להישמע לרופא. וכבר אמרו חכמים שחומרא**

* ראה במ"מ.

בדיני שבת מוביל לבסוף לקולא בדיני פיקוח נפש, השם ישמור.

י"ב. יש לחתום, בעת הצורך, על ידי עשיית קו אחד רוחבי על דרך זה: — המטרה להימנע מכתובת את בשבת.

י"ג. לפני שהאשה נכנסת לחדר הלידה, במידה וחייבים לחתום על מסמכים שונים יש להחזיק את העט בשינוי*.

י"ד. לגבי הטיפול בתינוק – יש להקשיב לכל הוראות הרופאים ללא דיונים שונים אודות דינם בשבת.

ט"ו. במידה והאשה שוהה בחדר הלידה בעת הדלקת הנרות, יש לשים לב לכמה פרטים*:

1. צריך שיהיה נר דולק בבית בו שוהה משפחת היולדת, ולכן על הבעל להדליק נר שבת בביתו ומברך*.

במידה והבעל נמצא עם אשתו בבית הרפואה ואינו יכול או שלא שייך שילך לביתו, עליו לדאוג שיהיה אור בבית שבו המשפחה ישנה.

2. את הנרות יש להדליק במקום שמתמשים בו, על כן לכתחילה אין להדליק נר שבת בחדר הלידה אם לוקחים אותו משם מיד אחרי ההדלקה ומכבים אותו. ניתן להדליק את הנר על הדלפק של האחיות בחדר הלידה וכדומה, שהרי הם משתמשים בחדר זה, אוכלים שם ונהנים מהאור וניתן להדליק גם בשבילם.

* ראה במ"מ.

במידה ומדליקה בחדר הלידה (או במיון) ויודעת שהאחות תיקח את הנרות לפני שתספיק ליהנות לאורן – יש להדליק ללא ברכה.

3. במידה ולא ניתן להדליק נר, אפשר להדליק את אור החשמל ולברך על זה. אם האור דולק ניתן לכבותו, להדליקו שוב ולברך כרגיל. ניתן לברך גם על אור פלורסנט ומנורת לד. במידה ומדליקים בחשמל – יש להשתדל שיהיה חושך בחדר (לא חייב חושך גמור). מנורה צדדית, מנורת לילה וכדומה לא נחשבים ל"הדלקת נר" כאשר האור בחדר דולק.

4. הזמן המוקדם ביותר להדלקה הינו 'פלאג' המנחה' (שעה ורבע זמניות קודם השקיעה). המדליקה קודם זמן זה עליה לכבות את הנרות, להדליקם שוב ולברך.

הזמן המאוחר ביותר להדלקה הינו: עדיף עד 18 דקות קודם השקיעה. אפשרי לכתחילה עד כמה דקות קודם השקיעה. במידה ושגגה ולא הדליקה, במשך זמן בין השמשות (שהוא בערך 15 דקות, לעיתים יותר ולעיתים פחות. זמן זה מתחיל מיד אחרי השקיעה המופיעה בלוחות), ניתן לבקש מגוי להדליק והאישה מברכת על האור כרגיל. לאחר זמן זה או כשיש ספק האם עדיין בין השמשות – אין להדליק כלל.

5. במידה ומדליקה במחלקת יולדות, מקום ההדלקה המיועד לכך מטעם בית הרפואה זיו בצפת הינו בחדר השירות. מכיוון שכך, יש לאכול משהו ליד הנרות. על הנרות להישאר דלוקים עד

לאחר שנהנים לאורן בלילה.

6. במידה ושכחו להביא נרות – הנהלת בית הרפואה בצפת מכינה כמה נרות במחלקת יולדות בחדר השרות – מקום ההדלקה.

7. אשה ששהתה בחדר לידה בעת ההדלקה ולא הדליקה נרות ואף בעלה לא הדליק באותה השבת כלל, אינה נקנסת בהדלקת נר נוסף כאשה שלא הדליקה במזיד או מתוך רשלנות, מכיוון שנחשב לאונס. אך מוסיפה עבור הילוד כפי שהוזכר לעיל.

ט"ז. בכניסה לתינוקיה ישנו 'כפתור שבת' של מכון צומת, המיועד לקריאה לאחות ולפתיחת הדלת. על פי הנחיית רב בית הרפואה **אין להשתמש כלל בכפתור זה בשבת**, המיועד לצוות הרפואי **בלבד***!

צירים מדומים בשבת

י"ז. במידה והצירים אינם צירי אמת, אסור לאשה לחזור ברכב. בעת שקשה עליה ההמתנה ניתן להתארח אצל משפחה חב"דית בסמוך. אם אין מקום להיות בו – ניתן להקל ולנסוע חזור על ידי נכרי.

* ראה במ"מ.

נתינת שם לבת

א. בהולדת בת האב מברך ברכת 'שהחינו' בעת שרואה אותה. גם האשה מברכת ברכה זו. במידה ולא בירך בעת הראיה יכול לברך ברכה זו כל זמן שלא השיח דעתו מהבשורה והשמחה עוד בליבו*.

ב. מנהג החסידים לקרוא לבניהם ובנותיהם על שם הרביים והרבניות, אך אין לצרף לשמות הרביים שם נוסף*.

ג. הקובעים בקריאת השם הנם ההורים ונתינת השם צריכה להיות בהסכמת שניהם.

ד. יש לתת את השם לבת בקריאת התורה הסמוכה ביותר ללידה ואין להמתין לזמנים אחרים (כקריאת התורה בשבת וכדומה) ואף אם לא עלה לתורה, יש לו לקרוא שם לבתו*.

ה. בנוסח 'מי שברך' לילדת: "... את האשה היולדת (פלוגית בת פלוגית) ... ויקרא שמה בישראל (פלוגית בת פלוגי) בעבור שבעלה ואביה נדר* לצדקה בעדן".

ו. יציאת האשה לראשונה מביתה צריכה להיות (לכתחילה) לבית הכנסת.

ז. אבי הבת (או הבן) עולה לתורה בשבת הראשונה שאשתו באה לבית הכנסת והינו קודם לכולם (אפילו ליאר-צייט) למעט חתן בשבת שלפני חתונתו. לאחר העליה יש לנדוד לצדקה והרי זה כהקרבת קרבן.

* ראה במ"מ.

* האחראי על קריאת השמות ב-770: +1-718-3168994. ניתן רק בהודעה (= עדיפות לוואצאפ). ניתן גם בדוא"ל: yykratz@gmail.com. יש לשלוח את שם האם, שם אמה (אם האם), שם האב והשם החדש של התינוקת.

ח. אדמו"ר הזקן פוסק שאשה מברכת 'הגומל' במניין, ברם למעשה רבים מאוד מרבני חב"ד פוסקים (על פי הוראות שונות מהרבי) שאין לאשה לברך את ברכת הגומל כלל, לכן לפי דעה זו על האשה לשמוע את הברכות בעת העליה לתורה ולענות עליהם אמן וכו', ולכוון שזה כנגד ברכת הגומל*.

ט. נהוג לתת 'קידוש' לרגל הולדת הבת ולהודות ולהלל לה' על לידתה ולאחל שיזכו לגדלה לתורה, לחופה ולמעשים טובים. האחראי על תרומות לקידוש בשבת בבית הכנסת המרכזי 'היכל לוי יצחק', ר' שבתי בלוך: 054-621-7707.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacoth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

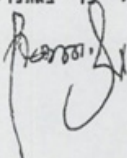
ב"ה, ב' מנ"א חשל"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ה אי"א נו"נ פוסק בצ"צ
מוה' [redacted] שי'

שלום וברכה!
במענה על ההודעה אשר נולדה להם בת
למזל טוב,

הנה יה"ר מהשי"ת שיגדלה ביחד עם
זוג' תי' לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך
הרחבה.

— ידוע מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע,
אשר מנהגנו הוא לאמר גם בלידה בת לתורה
ולחופה ולמעשים טובים, ע"פ מרז"ל (ברכות
יז"א) נשים במאי זכייין באקרוי' כו' באהנוי'
כו' ונשריין כו'.

בברכת מזל טוב


*ראה במ"מ.

בין הלידה והברית

א. בהולדת בן מברך את ברכת 'הטוב והמטיב': בְּרוּךְ אֲתָהּ ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם הַטּוֹב וְהַמְיֻטֵּיב. גם האשה מברכת ברכה זו. במידה ולא בירך בעת הבשורה יכול לברך ברכה זו כל זמן שלא השיח דעתו מהבשורה והשמחה עוד בליבו*.

ב. לאבי הבן ישנו 'חיוב' (זכות קדימה) לגבי עליה לתורה בשבת שלפני הברית, ברם הוא אינו דוחה: חתן בשבת לפני החתונה, נער בר מצווה, בעל יולדת בשבת הראשונה שאשתו באה לבית הכנסת, ו'יאר-צייט'.

ג. כשהתינוק מגיע מבית הרפואה נוהגים לאסוף לידו תינוקות של בית רבן ושיאמרו לידו בלילה לפני השינה פסוקים ומאמרי חז"ל שונים (סדר הפסוקים בעמ' 51).

ד. בליל שבת שאחר הלידה (בעיר בה נמצא התינוק) נוהגים לעשות התוועדות 'שלום זכר'. בסעודה זו נוהגים להגיש גרגירי חומוס או קטניות אחרות, מזונות, פירות וכדומה*.

ה. נוהגים להיות ערים כל הלילה שלפני הברית, להיות ליד התינוק ולעסוק בתורה. ללילה הזה קוראים וואך-נאכט. נוהגים לקרוא בלילה זה פסוקים שונים וקטעי זהר. (גמ"ח לספרים אלו וכן ספרים לברית בעמ' 46).

ו. יש מחלוקת האם אין צורך להיות ערים בכל הלילה שלפני הברית במידה וחל בשבת או בליל שימורים

* ראה במ"מ.

(פסח), אבל ברור הוא שאת הפסוקים השונים וקטעי הזהר יש לומר.

ז. לאבי הבן (או הבת) ישנו 'חיוב' (זכות קדימה) לעלות לתורה בשבת הראשונה שאשתו באה לבית הכנסת והינו קודם לכולם (אפילו ליאר-צייט) למעט חתן בשבת שלפני חתונתו. לאחר העליה יש לנדוד לצדקה והרי זה כהקרבת קרבן.

ח. אדמו"ר הזקן פוסק שאשה מברכת 'הגומל' במניין, ברם למעשה רבים מאוד מרבני חב"ד פסקים (על פי הוראות שונות מהרבי) שאין לאשה לברך את ברכת הגומל כלל, לכן לפי דעה זו על האשה לשמוע את הברכות בעת העליה לתורה ולענות עליהם אמן וכו' ולכוון שזה כנגד ברכת הגומל*.

ט. מנהג החסידים לקרוא לבניהם ובנותיהם על שם הרביים והרבניות, אך אין לצרף לשמות הרביים שם נוסף*.

י. הקובעים בקריאת השם הנם ההורים ונתינת השם צריכה להיות בהסכמת שניהם.

יא. נהגו ישראל להשתדל להניח על ראש התינוק כיפה מאז לידתו על מנת לחנכו במצוות.

* ראה במ"מ.

מידע

• נהוג בקהילתנו לחלק לילדים מיני מתיקה לאחר אמירת הפסוקים השונים ליד מיטת התינוק קודם הברית.

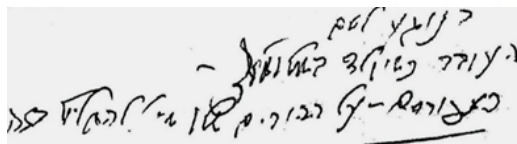
• בדרך כלל מזמינים מספר אנשים ל'וואך-נאכט' על מנת לסייע לאבא להישאר ער וללמוד (אף שאין בזה עניין הלכתי).

• כדאי לתאם מראש עם משהו שיצלם בברית.

• רשימת קניות וכיו"ב לברית, ראה בפרק 'הברית'.

• על מנת לעדכן ב'עלון ליובאוויטש' על הלידה ומועד הברית ניתן לשלוח הודעת SMS למספר הטלפון: 054-636-8770.

במענה לאחד שביקש את עצתו של הרבי לגבי נתינת שם לילד:

A handwritten note in Hebrew, written in black ink on a light background. The text is written in a cursive style. It appears to be a response to a question about naming a child. The signature at the bottom is 'רבי יצחק אביש' (Rabbi Yitzchak Avish).

בנוגע לשם

העובר כשילד בשטומו"צ - (=בשעה טובה ומוצלחת)
כמפורסם - על ההורים שלו שי (=שיחיו) להחליט בזה

* ראה במ"מ.

הברית

הכנה לברית

- אין מזמינים לברית אלא **מודיעים** על מקום ושעת הברית.
- מספרי טלפון של קיטרינג ואולמות לקמן עמ' 41.
- בדרך כלל הקיטרינג לא מספק 'משקה' לאמירת 'לחיים'.
- יש להאכיל את התינוק עד שעה לפני הברית.

הכנה לברית

א. אפילו על חשש קל, על ספק חשש קל ואפילו על ספק ספיקא שהתינוק לא התחזק מספיק, צהוב וכדומה יש לדחות את הברית ואפילו בשבוע. באם יש ספק האם לדחות בשבוע - יש לדחות על פי הוראת רב. אין להקל בזה. במידה והברית נעשתה מאוחר - הרי זה כאילו נימול בזמנו (דהיינו מתקנת למפרע אף את הזמן שלא היה מהול בפועל). ההחלטה בזה נתונה ביד רב מורה הוראה הבקיא בדבר זה ולא ביד המוהל או ההורים*.

ב. אין להוסיף עוד שם על אחד משמות רבותינו

* ראה במ"מ.

- יש להכין לברית: 2 חיתולי בד. 4 טיטולים. חבילת מגבונים. יין + כוס לצורך הקידוש. 2 טליתות. סט בגדי תינוק להחלפה. כמו כן יש לקנות בבית מרקחת: 'ויטה-מרפן' משחה ו'נובימול'. (פרטים אודות בתי מרקחת – עמ' 43).
- בכדי להקל על המוהל עדיף להלביש את התינוק בבגד בעל שני חלקים: חולצה ומכנסיים (על פי הלכה יש להלביש התינוק בבגד נאה*).

נשיאינו*.

ג. ההידור בברית הינו לקחת מוהל מומחה*.

ד. אין מזמינים לברית אלא רק מודיעים על השעה והמקום.

ה. ביום הברית אין אומרים תחנון במקום בו נערכת הברית וכן במקום בו מתפללים, המוהל, הסנדק ואבי הבן עד לאחר הברית, בעודם שוהים בבית הכנסת ואפילו אם הם אינם מתפללים באותו החדר* (הן בשחרית והן במנחה).

ו. במענה לשאלה האם נכון לאַחַר את שעת הברית בעבור רוב המשתתפים כותב הרבי: "ובמוחש רואין שהשמחה תלוי[ה] ברוב המתועדים ולפעמים יש גם עצב בהמנע אחדים לבוא. ובנדו"ד (=ובנדון דידן) הרי עוד ענין תלוי

* ראה במ"מ.

בזה [-] התועדות אנ"ש, שבטח מדברים אז בעניני תומ"צ (=תורה ומצוות) ודא"ח (=דברי אלקים חיים, חסידות), וסו"ס [=וסוף סוף] הרי ציונו ה"א (=ה' אלקים) לעשות את כל החוקים כדי ליראה גו".

הברית

ז. נהוג בעירנו (צפת) שהלובשים טלית בברית הינם: קוואטער (גם בהחזרת התינוק לאחר הברית), אבי הבן, המוהל, סנדק, עמידה לברכות ומקריא הברכות. כשהרבי שימש כסנדק הוא שם את הטלית רק על הכתפיים ואת הכובע על הראש*.

ח. מומלץ לעבור על כל סדר הברית לפני שניגשים לעשיית הברית בפועל. ראה סדר הברית מופיע לקמן.

ט. סדר הכיבודים בברית* (לא לשכוח שאין מזמינים):

קוואטער: הכנסת התינוק לחדר הברית. כיבוד זה מתאים לזוג (שיכול להעביר מיד ליד ולא בהיריון). כיבוד זה הינו סגולה להיריון. פירוש המילה: מלשון קטורת (מילה הוקשה לקטורת) ופירושו הגשת הקטורת.

* ראה במ"מ.

חייקה: לקיחה מה'קוואטער' והולכת התינוק למקום הברית. יכולים לכבד בזה כמה אנשים, אך יש לשים לב שכל אחד מקדם את התינוק (מעט עכ"פ) למקום הברית. כיבוד זה דומה להגשת הבזיכים בקרבן הפסח.

קריאת מכתבו של הרבי: (מובא לקמן).

כיסא של אליהו: הנחת התינוק על כסאו של אליהו הנביא זכור לטוב.

מהכיסא: הרמת התינוק מכסאו של אליהו הנביא זכור לטוב והעברתו לאבי הבן לצורך מעשה הברית.

המגיש לסנדק: נהוג שהמגיש לסנדק הינו תמיד אבי הבן.

סנדק (נקרא גם: סנדק ראשון או סנדק דמיושב). מחזיק התינוק בעת הברית. אין לוקחים אותו סנדק לשני אחים, למעט רבי [או מרא-דאתרא¹]. הסנדק נחשב כמקטיר הקטורת וזו סגולה לאריכות ימים, לעשירות ועוד.

עמידה לברכות (נקרא גם: סנדק שני או סנדק דמעומד): מחזיק התינוק בעת קריאת הברכות.

ברכות: אמירת ברכות הברית וקריאת שמו של הילד.

י. קטע מיחידות הר' י"י ראסקין (א' מ"ח

תשט"ז) בתרגום חופשי:

"שאלה: שמעתי שיש הוראה להניח תמונת כ"ק אדמו"ר בשעת ברית המילה למראשותיו של הילד.

תשובה: נראה שכבר נפלו שיבושים בדבר זה. ההוראה אינה להניח למראשותיו של התינוק, שזה עלול להפריע את המוהל במלאכתו, אלא להניח על ברכי הסנדק. כל עיקרו של מנהג זה הוא רק אצל חסידים ואנ"ש שאילו היה באפשרותם לכבד את הרבי בסנדקאות היה רצונם עז לזה, ורק עבורם היא ההוראה הנ"ל".

י"א. בעת הברית נהוג לעמוד.

י"ב. כשהרבי הריי"ץ וכן הרבי כובדו בסנדקאות הם לא הסתכלו כלל על הברית אלא הפנו את ראשם לצד.

י"ג. מכיוון שאומרים בברית "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה" וכו' נוהגים לתת דמי קדימה למוסד תורני. הרבי הריי"ץ הנהיג לתת לשיבת תמכי תמימים. כאשר הרבי הריי"ץ והרבי נתנו (כשהיו סנדקים), נהגו לומר: "דאס איז פאר תומכי תמימים, א אדערויף אויף שכר לימוד" (זהו בשביל תומכי תמימים, תמורה על שכר לימוד). רישום הילד לשיבה - עמ' 44.

סעודת הברית

י"ד. יש לעשות את סעודת הברית עם בשר*.

ט"ו. נוהגים לחזור מאמר חסידות בסעודת הברית (ב' מאמרים לדוגמא מופיעים בעמ' 53-56 ואילך).

ט"ז. ניתן לנגן בסעודת הברית את ניגון ד' בבות. י"ז. ישנם ג' דעות היכן יש לומר את "הרחמן לברית מילה" וחלוקים בזה רבני חב"ד:

1. לפני 'הרחמן הוא יזכנו' (סידור תהילת השם)
2. בסוף ברכת המזון ולפני שתיית כוס הזימון (קבלה מהרבי הרש"ב).

3. בסוף ברכת המזון ולאחרי שתיית הכוס (הגהת הצמח צדק על הסידור).

י"ח. לאחר כל 'הרחמן' הציבור עונים אמן. המברך ביחידות אין אומר.

י"ט. אם מתפללים מנחה לאחר הברית בעוד הסעודה נמשכת, אין אומרים בה תחנון. ברם אם מתפללים לאחר סעודת הברית, הציבור אומרים תחנון כרגיל. אך בעלי הברית (המוהל, הסנדק ואבי הבן) אינם אומרים תחנון במשך כל אותו היום (למשל אם הברית היתה בבוקר והנ"ל מתפללים מנחה לאחר סעודת הברית: הציבור אומר תחנון והם לא).

* ראה במ"מ.

• מכתב הרבי לברית:

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

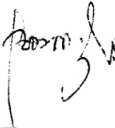
ב"ה.
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ
עוסק בצ"צ וכו'
מה'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אשר נולד להם בן
למזל טוב,

הנה יה"ר מהשי"ת שיכניסוהו לבריתו של
אברהם אבינו וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו
לחורה ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלוהו ביחד עם זוג'
תי' מתוך הרחבה.

בברכה מזל טוב


• סדר הברית כפי הנדפס בסידור תהלת ה':
כשמביאין את הילד לבית הכנסת אומרים:

פְּרוּך הַבָּא':

אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרֵב יִשְׁכַּן חֲצָרֶיךָ נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ
הַיְכָלְךָ: וַיְדַבֵּר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר פִּינַחֶס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-

1. במידה והברית חלה בשבת נ"ל שעל המברך לומר את המזמור לדוד וכו' בלחש, סברי מרגן ויתחיל בקול מברכה זו כמו כן יש לומר שהציבור יכול לצאת ידי חובה בקידוש זה.

אָהָרוּ הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת-חַמָּתִי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת-
קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא-כְלִיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: לָכֵן אָמַר
הַנְּבִי גִתָּן לוֹ אֶת-בְּרִיתִי שְׁלוֹם:

כשמניחין הילד על הכסא של אליהו יאמר
המוהל:

זֶה הַפֶּסֶס שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב: לִישׁוּעָתְךָ קוּיִתִּי
יְ-הוָה: שְׁבַרְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְ-הוָה וּמִצּוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי: אֱלֹהֵי מִלְאָךְ
הַבְּרִית הִנֵּה שְׁלָךְ לְפָנֶיךָ - עֶמֶד עַל-יְמִינִי וְסִמְכֵנִי²: שֵׁשׁ אָנֹכִי
עַל-אִמְרָתְךָ כְּמוֹצֵא שְׁלָל רָב: שְׁלוֹם רָב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאִין
לָמוֹ מְכֻשׁוֹל: אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצֵרֶיךָ נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב
בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הַיְכָלְךָ:

המוהל מברך³:

בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו,
וְצִוְּנוּ עַל הַמִּילָה:

אבי הבן מברך בין מילה לפריעה:

בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו,
וְצִוְּנוּ לְהַכְנִיסוֹ בְּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ:

והעומדים שם עונים⁴:

כְּשֶׁם שְׁנַכְנַס לְבְרִית - כֵּן יִכְנַס לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים
טוֹבִים:

ואחר שנעשה החיתוך כראוי ימהר לעשות
הפריעה והמציצה ונוטל את הכוס ומברך:

2. אין פירוש המילה שהמלאך יעזור, שהרי אסור להתפלל למלאכים. אלא
הפירוש הוא: 'עמוד סמוך אלי' וזאת על מנת שיוכל להעיד על מעשה המילה.
3. קודם הברכה האב מחזיק את סכין המילה וממנה את המוהל לשליחו
במצווה זו. לאחר מכן נשאר אבי הבן לעמוד ליד המוהל במשך כל זמן מעשה
הברית.
4. אחר עניית "אמן".

ברוך אתה י-הוה א-להינו מלך העולם בורא פרי הגפן⁵:

ברוך אתה י-הוה א-להינו מלך העולם אשר קדש ידיד מבטן וחוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קדש על-כן בשכר זאת אל חי חלקנו צורנו צנה להציל ידידות שארנו משחת למען בריתו אשר שם בבשרנו: ברוך אתה י-הוה כורת הברית:

א-להינו וא-להי אבותינו קים את-הילד הזה לאביו ולאמו ויקרא שמו בישראל (פב"פ [פלוני בן פלוני]) ישמח האב ביוצא חלציו ותגל אמו בפרי בטנה: כפתיב ישמח-אביך ואמה ותגל יולדתה: ונאמר ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיה⁶ ונאמר לך בדמיה חיי - ואמר לך בדמיה חיי: ונאמר זכר לעולם בריתו דבר צנה לאלף דור: אשר כרת את-אברהם ושבועתו לישחק⁷ ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם: ונאמר וימל אברהם את-יצחק בנו בן-שמונת ימים כאשר צנה אתו א-להים: ⁸הודו לי-הוה כי-טוב כי לעולם חסדו: הודו לי-הוה כי-טוב כי לעולם חסדו: (פלוני) זה הקטן גדול יהיה כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחפה ולמעשים טובים:

ונותנים לתינוק⁹ לשתות מכוס הברכה או ישתה בעצמו¹⁰. ואחר המילה יתפלל תפילה זו המוהל ואבי הבן:

רבנו של עולם יהי רצון מלפניך שיהא זה חשוב ומקבל

5. הן בברכת הברית והן בברכות הנישואין לא כתוב שצריך לומר 'סברי מרנ' אך הרבי אמר זאת בשקט בעת שאמר את ברכות הנישואין ויש אומרים שכן צריך להיות בברכות הברית. לפי זה יש לומר "סברי מרנ (- בשקט) ברוך אתה" וכו'.

6. נהוג שהקהל והחזן אומרים ד' מילים אלו וכופלים אותם.

7. "כך צריך להיות".

8. נהוג שהקהל והחזן אומרים פסוק זה וכופלים אותו.

9. הפירוש הוא לילד קטן ולא לרך הנימול.

10. הפירוש ל"שתה בעצמו": שישתה המברך, וכן ראיתי נוהגים בקהילתנו.

לפניך כאלו הקרבתיהו לפני כסא כבודך ואתה ברחמיך הרבים שלח על ידי מלאכך הקדושים נשמה קדושה וטהורה (לפ"פ [פלוגי בן פלוגי]) הנמול עתה לשמך הגדול ושיהיה לבו פתוח כפתחו של אולם בתורתך הקדושה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ותן לו אריכות ימים ושנים חיים של יראת חטא חיים של עשר וכבוד ושתמלא משאלות לבו לטובה אמן וכו' יהי רצון:

¹¹מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה הוא יברך את הילד הרך הנמול (פב"פ¹²) בעבור (פב"פ [פלוגי בן פלוגי]) נדר¹³ עבירו לצדקה לבקור חולים בשכר זה הקב"ה [הקדוש ברוך הוא] ישלח לו מהרה רפואה שלמה בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ויגדלוהו לתורה ולחפה ולמעשים טובים ונאמר אמן:

כ'. נהוג שלאחר הברית אומר הקהל 'עלינו לשבח'.

כ"א. נוסח "מי שברך" שאומרים לאחר הברית הוא: "בעבור (פב"פ) נדר עבירו לצדקה לבקור חולים". ביקור חולים בצפת, עמ' 50.

11. קטע זה אומר רק המוהל ולא אבי הבן.

12. יש אומרים שצריך לומר: פלוגי בן פלוגית ויש אומרים שצריך לומר: פלוגי בן פלוגי ומהסידור אין ראייה לאף צד.

13. כן הגיה הרבי (בשנת תשי"ג) הן בנוסח לבן והן בנוסח לבת וכך מודפס בפועל בסידור תהלת ה'. ישנם סידורים חדשים אשר שם הנוסח "יתן בלי נדר" וצע"ג.

פדיון הבן

הכנה לפדיון הבן

א. "מצוות עשה לפדות כל איש ישראל את בנו שהוא בכור לאמו הישראלית מיום שלושים ומעלה" דהיינו ביום ה 31 ללידתו.

ב. בן כהן או לוי וכן אם האישה היא בת כהן או לוי אין צורך לפדות את הבן.

ג. משקל הכסף הטהור שצריך לתת לכהן בעת הפדיון הינו כ-103 גרם, שוויו בכסף של ימנו (כשקונים את זה מהכהן) כ-250 ₪, ברם יש לבדוק את השער העדכני ליום הפדיון*.

ד. הפדיון צריך להיערך ביום.

ה. במענה לשאלה האם נכון לאַחַר את שעת הפדיון בעבור רוב המשתתפים? כותב הרבי: "ובמוחש רואין שהשמחה תלוי' [ה] ברוב המתועדים ולפעמים יש גם עצב בהמנע אחדים לבוא. ובנדו"ד (=ובנדון דידן) הרי עוד ענין תלוי בזה [-] התועדות אנ"ש, שבטח מדברים אז בעניני תומ"צ (=תורה ומצוות) ודא"ח (=ודברי אלקים חיים, חסידות), וסו"ס [=וסוף סוף] הרי ציונו ה"א (=ה' אלקים) לעשות את כל החוקים כדי ליראה גו".

ו. לכתחילה יש לעשות את הפדיון עם מניין אנשים.

ז. מובא בספרים שההשתתפות בפדיון הבן שקולה כנגד 84 תעניות.

פדיון הבן

ח. אם מתפללים מנחה במקום בו מתקיימת סעודת הפדיון - לפני ובסמוך לפדיון או בעת הסעודה - אין אומרים תחנון*.

ט. סדר הפדיון* (הנוסח מובא לקמן):

1. נוטלים ידיים ואוכלים המוציא.
2. אחר אכילת כזית המוציא ולפני הסעודה פודים את התינוק.
3. אבי הבן מביא את התינוק* למקום הפדיון ועומד ליד הכהן כשהתינוק בידי ומטבעות הכסף אצלו.
4. אבי הבן מודיע לכהן אשר "אֲשֶׁתִּי הַיִּשְׂרָאֵלִית יִלְדָה לִּי בֶן זֶה הַבְּכוֹר".
5. שואל הכהן את אבי הבן (בתרגום): במה רצונך יותר? בבנך בכורך זה או בחמישה סלעים שחויבת לתת לי בפדיון בנך בכורך זה?
6. עונה האב (בתרגום): רצוני בבני בכורי זה, והנה לך חמישה סלעים בפדיון שהתחייבתי בו.
7. האב מושיט את מטבעות הפדיון לכהן אך עוד לא מוסרם לידו, מברך את 2 ברכות הפדיון ומיד לאחריהן מעביר את כסף הפדיון לידי הכהן.
8. מיד* לאחר הפדיון הכהן מברך על כוס יין "בורא פרי הגפן", ושותה הכהן את היין.
9. לאחר הפדיון אוכלים סעודת מצווה.
10. לאחר הסעודה מברכים ברכת המזון כרגיל וללא

* ראה במ"מ.

הוספות (אף לא בברכת הזימון).

י. נוסח פדיון הבן כפי המופיע בסידור תהלת ה':

האב מייתי ליה לבכור קמי' כהן ומיתי (=האב מביא את הבכור לפני הכהן, ומביא) כסף או שוה כסף חמשה סלעים ומודיע לכהן שהוא בכור פטר רחם לאמו הישראלית ואומר לו:

אֲשֶׁתִּי הַיִּשְׂרָאֵלִית יִלְדָה לִּי בֶן זֶה הַבְּכוֹר.

הכהן שואל אותו ואומר:

בְּמֵאֵי בְּעִית טְפִי בְּבִנְךָ בְּכוֹרְךָ זֶה אוּ בְּחַמֵּשׁ סְלָעִים דְּמַחֲבַת (דמחיבתא - הגהת הצ"צ) לְתַן לִי בְּפִדְיוֹן בְּנְךָ בְּכוֹרְךָ זֶה (=במה רצונך יותר? בבנך בכורך זה או בחמישה סלעים שחויבת לתת לי בפדיון בנך בכורך זה?)

האב אומר:

בְּעֵינָא בְּבִנִּי בְּכוֹרִי זֶה וְהִלְךְ חַמֵּשָׁה סְלָעִים בְּפִדְיוֹן דְּמַחֲבַת בֵּיהּ (=רצוני בבני בכורי זה, והנה לך חמישה בלעים בפדיון שהתחייבתי בו).

וכשנותן האב לכהן הפדיון (מברך כשהכסף עוד בידו לפני שהעבירו לידי לכהן ומיד אחרי הברכה מעבירו לכהן) מברך האב

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹה אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל פְּדְיוֹן הַבֵּן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹה אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁחִיָּנוּ וְקִיָּמָנוּ וְהִגַּעְנוּ לְזִמּוֹן הַזֶּה:

י"א. כותב אדה"ז בסידור: "אם אין שם יין עושה הפדיון

* ראה במ"מ.

שלא בתוך הסעודה, ואז מברך הכהן על שאר משקים". יש להדגיש שעדיף לפדות בתוך סעודה ומקרה זה הינו רק בלית ברירה. אשר על כן סדר הפדיון במקרה כזה יהיה כך: פודים את התינוק, מיד אחר הפדייה הכהן מברך על כוס משאר משקים ("שהכול") ואחר כך אוכלים סעודת מצווה.

פדיון הבן במועדים מיוחדים

י"ב. חל יום הפדיון בשבת או ביו"ט - דוחים את הפדיון לאחר השבת או החג.

י"ג. חל יום הפדיון בצום - עושים את הפדיון לפני ובסמוך לשקיעה, מתפללים ערבית מיד בזמנה ואוכלים סעודת מצווה.

י"ד. חל יום הפדיון בשבת ולמחרת יש צום - פודים במוצאי שבת*.

מידע

יש להביא לפדיון הבן:

חמישה סלעים (סוג מטבע, ראה לקמן).

יין + כוס.

נוסח הפדיון.

סעודה עם נטילת ידים.

• טלפון של כהן עם חמישה סלעים מכסף טהור, לקמן עמ' 47.

• טלפון של אולמות וקייטרינג, לקמן עמ' 41.

* ראה במ"מ.

מידע שימושי

המידע הינו פרסומי בלבד. אין המערכת אחראית על תוכן הפרסום בחוברת זו.

אולמות וקיטרינג

לתשומת לב! בחלק מהאולמות אין מקום חניה צמוד

שכונת חב"ד

- **אור מנחם בנים:** ר' חיים ג'ובני 050-7989827.
- **אור מנחם בנות:** ר' לוי נבון 058-5770771.
- **בית הכנסת היכל לוי יצחק:** ר' יורם מעודה 052-2252772 (בדרך כלל מתקימות הבריתות בעזרת נשים).
- **בית הכנסת 'ליובאוויטש' (דוברי רוסית):**
ר' מיכאל נודלמן: 054-7882586.
- **בית הכנסת 'קבלה'¹⁴:** יוסי פיניש 050-8434031.
- **בית הכנסת 'תורת משה אמת'¹⁵:**
הרצל: 054-4654376.
- **בית חנה:** ר' אבי חדד - 052-4202019.

14. המחיר לאירוע באמצע השבוע: 500 ש. ניתן להוסיף: מנקה (לאחרי האירוע), מפות לשולחנות וכיסויים לכיסאות.
15. המחיר 700 ש לאירוע (לא כולל ניקיון).

מרום כנען

• בית הכנסת 'היכל מנחם מענדל':¹⁶

אלמוג בינקוביץ: 052-4004616.

עיר

• **מלון תל אביב:** 04-6972555.

• **מכון אסנט:** 077-3601110, 077-3601101.

(יש כמה אופציות)

• **אולם 'מרכזי' וקיטרינג אוחיון:** 052-9593122,

050-5972235.

שכונות הדרום

• **אולמי גולד:** שם טוב אליאס - 052-875-4445.

שירותי קייטרינג

• **אולם 'מרכזי' וקיטרינג אוחיון:** 052-9593122,

050-5972235.

• **קיטרינג¹⁷ פנינת צפת:** יצחק – 050-5461155.

• **קיטרינג שמחת ליבי (רוזן):** 052-8770958.

בתי החלמה ליולדות

• **אגדות – מלון בוטיק ליולדות, נוף כינרת, צפת:**

04-8645030. order@agadothotel.co.il

16. המקום ניתן לקהילה ללא עלות לבריתות בלבד. נדרש לשלם עבור נקיון המקום.

17. ניתן לסגור דרך הקיטרינג גם על אולם בישיבת חנוך לנער (ליד "נס קפה" לשעבר) או בישיבה של המכון חסידי טכנטולוגי (באזור תעשייה ליד היציאה הדרומית מצפת).

- ביכורים – אירוח ליולדות¹⁸, בית מלון רמדה, וילנאי 6, גשר רופין, ירושלים: 02-6715551.
- "בית החלמה ליולדות" קרית טלזסטון בקרית יערים: 02-5331010.
- בית החלמה ליולדות - "אם וילד", רח' אבני נזר 10, בני ברק: 03-6172222.

בתי כנסת חב"ד בדרום העיר

- בית הכנסת חב"ד דרום – רחוב דוד רמז 91 (ממוקם 2 רחובות מעל לבית הרפואה. לערך 10 דקות הליכה). זמני התפילות בשבת: קבלת שבת – בזמן צאת הכוכבים. שחרית 10 מנחת שבת בזמן התואם להדלקת נרות.
- בית כנסת חב"ד מאור חיים ברחוב צה"ל 9 למטה. זמני התפילות בשבת: ערבית 10 דק' אחרי צאת הכוכבים. שחרית 10 בבוקר, מנחה בזמן התואם לכניסת שבת, ערבית צאת שבת בזמנה.

בתי מרקחת

- לחלק משירותי בריאות למשפחה (מכבי כללית וכו') יש בתי מרקחת משלהם (לא תמיד יש שם ההנחות).
- בית מרקחת "כנען פארם", ירושלים 92 (מתחת לגשר בכניסה למדרחוב): 04-6972440.
- בית מרקחת "גולן", ירושלים 39 (ליד הדואר

18. לפי המפרסם ישנו סיבסוד של עד כ-50 אחוז ע"י שירותי הבריאות.

ברחוב ירושלים): 04-6920472.

שעות פתיחה: א-ה 8:00-19:00. שישי 8:00-14:00.

• סופר פארם (בקניון שערי העיר): 077-8882310.

שעות פתיחה: א-ה 7:30-22:30. יום שישי 7:30-15:30. מוצ"ש שעה אחרי צאת שבת ועד 23:00.

• בית מרקחת "צפת דרום", חיים ויצמן 1, (מול קניון לב העיר – שופרסל, משרד הפנים וכו'): 04-6971777.

דמי רישום לשיבה, לספר תורה ולצבאות ה'

• דמי קדימה ורישום לשיבה גדולה: 077-8967707 או 058-6705770 (שניאור) או 077-8967700 (ניתן להשאיר הודעה קולית).

• רישום לצבאות ה' בארץ הקודש:

אתר האינטרנט: th770.co.il

טלפון: *3628.

וואצאפ: 058-7706462.

אימייל: [tizivot.h770@gmail.com](mailto:tzivot.h770@gmail.com)

• רישום לאות בספר תורה: עלות קניית אות: 5 ש"ח. דרכי רישום:

טלפון: 03-9607358.

אתר אינטרנט: kidstorah.org

דואר: "וועד כתיבת ספר תורה של ילדי ישראל" ת.ד. 8 כפר חב"ד 6084000.

בקהילתנו ניתן גם לרשום דרך:
ר' גרייזמן יעקב: 052-3955571.
ר' זילבר אברהם חיים: 050-6737410.

חנויות יודאיקה

- דורפמן: 052-2794848.
- מתנה יהודית: 052-8666958.
- ר' משה פלמן: 052-8641135, 054-6921710.
- גלגל קודש ערנטרוויי: 054-4770778.
- ר' אברהם שהינו: 052-4409770.

מדריכות לידה ודולות

- קורס הכנה ללידה ודולה, אשד תמרה:
052-7960496.
- קורס הכנה ללידה ודולה, רוטנברג קרן:
054-7937276.
- דולה, הלפרין רבקה: 058-5677056.
- דולה, זינקובר רוויטל: 055-6618138.
- דולה, קרוצ'י דקלה: 050-767931.
- דולה, שנקר דלי' דינה: 054-6981556.

מוהלים וציוד לברית

- גמ"ח כרית לברית משולבת בד של הרבי בתרומה של 50 ש. גב' מיכל אלמלם - 04-8111773 או 058-4039191.
- כרית עם 'יחי'. הרב מ. וילשנסקי 052-7655262.
- גמ"ח ספרים לליל הברית: אלכס אריה גרנובסקי: 050-8927709.
- גמ"ח ספרים לליל הברית: ר' חיים זילבר (הספרים בבית הכנסת): 050-6737410.
- מוהל, ר' שלמה רפאל בר נתן: 052-8508745.
- מוהל, ר' גדעון קיי: 050-8760987.
- מוהל, הרב ישראל רושצקי: 053-3120120.

מספרים שימושיים בבית הרפואה זין

- רב בית הרפואה, הרב ישראל קופילוביץ': 04-052-7122171, 6828371.
- מזכירות מחלקת יולדות וילודים - 04-6828959 - פקס-04-6828649.
- דיאטנית - 04-6828004.
- חדרי לידה - 04-6828967.
- יד שרה - 04-6828000.
- יחידה לטיפול מיוחד ביילוד - 04-6828971.
- מחלקת יולדות - 04-6828961.

- מחלקת יילודים - 04-6828965.
- מחלקת נשים – 04-6828929.
- מכון פועה (רפואה ופוריות על פי ההלכה)
02-6515050.
- פיזיותרפיסטית - 04-6828010.

מוניות בצפת

- מוניות אדרת – 1800-443030.
- מוניות האר"י – 04-6999994.
- מוניות המבריק – 1800-325050.
- מוניות רשב"י (זיו) – 04-6822226.

מקווה גברים בדרום העיר

- מקווה גברים הקרוב לבית הרפואה – רחוב אצ"ל ליד בית כנסת פרי מגדים.
- מקווה גברים קרוב לבית הרפואה – רחוב הרצל ליד המתנ"ס.
- צה"ל 7 למטה.
- צה"ל 4 למטה.
- בית הכנסת אלקבץ (מול צה"ל 4).

פדיון הבן

כהן לפדיון הבן (-עם מטבעות):

- הרב זלמן אליהו הכהן הענדל: 052-5554263.

- ר' מנחם מענדל אליהו הכהן כהן:
054-5397703.
- ר' רונן הכהן כהן: 052-7707483.
- הרב אלתר אליהו הכהן פרידמן: 052-8611249.

רבנים מורי הוראה

- **המד"א – הרב ביסטריצקי: 052-3742113.**
- הרב הראל מ"מ: 052-7704298.
- הרב זלמנוב יוסף: 054-5481059.
- הרב לבקיבקר ברוך: 052-6877048.
- הרב לבקיבקר ש"ז: 058-5770800.
- הרב שוואב רפאל: 052-3856361.

שפּרה ופּועה

שירותים וגמ"חים של ארגון שפּרה ופּועה צפת:

- קשר עם היולדת: גב' צביה שוואב
052-4627610, גב' יעל קציר 052-6770018.
- ארוחות בוקר: במשך שבועיים (12 יום) מעתבואך
הביתה, תגיע אליך ארוחת בוקר מזינה (אם לאיכולת
לגשת, הארוחה תמתין לך מעבר לדלת) לפרטים
גב' דבורה לאה חדד - 054-6377128, גב' מושקא
אנטיזדה - 052-6664770.
- ארוחות מבושלות: "לב חנה", שעתיים בישול כל
שבוע למשך חודש מאז הלידה (8 פעמים סה"כ).
את המוצרים יש להעביר ל: גב' מיכל סלמן -

054-5517771, גב' צביה לוי - 054-2177005.

• משחקה בימים א', ג', ה', בשעות 16:15 עד 18:00 במשחקיית שפרה ופועה. לפרטים גב' אושרה שאער: 054-3453826, גב' שיינא טיליס: 058-4770327.

• גמ"ח עריסות: בימים א', ב', ה', בין השעות 18:00-22:00. גב' איטה רייניץ: 054-8069548 או 04-6921770.

• עזרה בנקיון: יש ליצור קשר לפחות יומיים מראש. לפרטים גב' צביה שוואב: 077-2033430, גב' יעל קציר: 077-7877099.

• סעודות שבת: זיכוי לסעודות שבת (הזמנות עד יום רביעי בבוקר) בקיטרינג שמחת ליבי (רוזן). הזיכוי ניתן לפי גודל המשפחה. להזמנות: גב' חגית אוריאן: 058-5577050.

• שובר לטיפול אלטרנטיבי ליולדות: חנים או בהשתתפות חלקית (תלוש יינתן לכל יולדת).

• השאלת מוצרים לאם ולתינוק: המוצרים בגמ"ח כוללים: טיטולים, מגבונים, מוצצים, מטרנה חלבית

שם	כתובת	טלפון
חגית אוריאן	השבעה 3/321	058-5577050
רחל מרטון	זלמן שז"ר	058-6869866
יהודית לבקיבקר	שז"ר וקרית חב"ד. 218/1 (מול המעון)	054-9770476
ורד סגרה	נוף טליה 49/89	050-7347698
אסתר מלול	השקד 7 מנחם בגין	058-7705871
בת שבע הסופר	גבעת שושנה 21/2	052-5958789

וצימחית, בקבוקים, סירופ אקמול ועוד.

מוקדי הגמ"ח:

- גמ"ח בגדי ניו בורן: גופיות מעטפה, רגליות, אוברולים חדשים וכחדשים בנוסף למוצרים הקיימים. הבגדים בהשאלה לחודשיים הראשונים. גב' יהודית לבקיבקר: 054-9770436. גב' חגית אוריאן: השבעה 058-5577050.
- גמ"ח מטרנה – משפ' בוגנים: 077-2102770 או 052-5988532.

תרומות לשפרה ופועה וביקור חולים

- תרומה לשפרה ופועה:
 - גב' נחמה הורביץ: 052-6821275.
 - גב' מרים הורביץ: 058-4491770.
- תרומה לביקור חולים שעל ידי נשי חב"ד בצפת – גב' דניה דאהן: 054-6785741.
- תרומה לביקור חולים שעל ידי צא"ח צפת – הרב יצחק ליפשו: 054-7995770.

נספחים

פסוקי קריאת שמע' הנאמרים ליד מיטת התינוק קודם הברית

שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יי | אֶחָד

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

וְאֶהְבֶּתְךָ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ: וְהָיָה הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם, עַל לִבְבְּךָ: וְשָׁנַנְתָּם לְבִנְיָהּ וּדְבַרְתָּ בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ: וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ, וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וְכִתְבָתָם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:¹⁹

ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו:

יֵשֵׁב בְּסֵתֶר עֲלִיוֹן, בְּצֵל שָׁדַי יִתְלוֹנֵן: אִמְרוּ לִי מַחְסֵי וּמְצוּדֹתַי, אֱלֹהֵי אַבְטָח בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילֵךְ מִפַּח יְקוּשׁ, מִדְּבַר הַוּוֹת: בְּאַבְרָתוֹ יִסֶּךְ לְךָ וְתַחַת כְּנָפָיו תִּחְסֶה, צַנָּה וְסִחְרָה אָמְתוֹ: לֹא תִירָא מִפַּחַד לַיְלָה, מִחַץ יְעוֹף יוֹמָם: מִדְּבַר בְּאִפְלֵ יְהִלָּה, מִקְטָב יִשׁוּד צָהָרִים: יִפֹּל מִצִּדְךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִיַּמִּינְךָ, אֵלֶיךָ לֹא יָגֵשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תִּבְיֵט, וְשָׁלַמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי אַתָּה יְיָ מַחְסֵי, עֲלִיוֹן שְׁמֹתָ מְעוֹנָהּ:

הַמַּלְאָךְ הַגָּאֵל אֶתִּי מִכָּל רָע, יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים, וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמִי, וְשֵׁם אֲבֹתַי אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק, וַיִּדְגּוּ לְרֹב בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ: יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם, וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב: יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם, יִסֹּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם, אֶלֶף פְּעָמִים, וַיְבָרֵךְ אֶתְכֶם, כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם:

יְבָרְכֶךָ יְיָ וַיְשַׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ, וַיַּחַנֶּךָ: יִשְׂאֵל יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ, וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם: וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ, בְּטָרֶם כָּל יְצוֹר נִבְרָא. לְעַת נַעֲשֶׂה בְּחַפְצוֹ

19. להעיר שיש נוהגים לומר את כל ג' הפרשיות של קריאת שמע (אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 110 הע' ג).

כל, אַזי מְלֹךְ שְׁמוֹ נִקְרָא. וְאַחֲרֵי כָּלֹת הַכֹּל, לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נֹרָא.
וְהוּא הָיָה וְהוּא הוֹה, וְהוּא יְהִי בְּתַפְאָרָה. וְהוּא אֶחָד וְאֵין
שֵׁנִי, לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה. בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית, וְלוֹ הָעוֹ
וְהַמְשֻׁרָה. וְהוּא אֵלִי וְחִי גְאֻלִי, וְצוּר חֲבֻלִי בְּעַת צָרָה. וְהוּא נָסִי
וּמְנוּס לִי, מִנֵּת כּוֹסֵי בְיוֹם אֶקְרָא. בְּיָדוֹ אֶפְקִיד רוּחִי, בְּעַת אִישׁוֹ
וְאֶעֱיָרָה. וְעַם רוּחִי גּוֹיָתִי, יִי לִי וְלֹא אִירָא:

12 הפסוקים

1. תּוֹרָה צְנָה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב.
2. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֱ-דְנִי אֱ-לֹהֵינוּ אֱ-דְנִי אֶחָד.
3. בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְרֵאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא
מִמְצָרִים.
4. כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר: וְעַמּוֹ
כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ, נִצֵּר מִטְּעֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי
לְהַתְּפָאֵר.
5. כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדְּבָר מְאֹד בְּפִיד וּבְלִבְבְּךָ לַעֲשׂוֹתוֹ.
6. וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו, וּמֵלֵא כָּל הָאֶרֶץ כְּבוֹדוֹ, וּמִבֵּיט עָלָיו
וּבוֹחֵן כְּלִיּוֹת וְלֵב, אִם עוֹבְדוֹ כְּרָאוּי.
7. בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱ-לֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.
8. וְשִׁנְנָתָם לְבָנִיךָ וְדַבְּרָתָם בָּם בְּשִׁבְתָּךְ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתָּךְ בַּדֶּרֶךְ
וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמָךְ.
9. יִגְעַתִּי וְלֹא מִצָּאתִי - אֵל תִּאֲמִין, לֹא יִגְעַתִּי וּמִצָּאתִי - אֵל
תִּאֲמִין, יִגְעַתִּי וּמִצָּאתִי - תִּאֲמִין.
10. וְאֶהְבֵּת לְרַעַךְ כְּמוֹךָ - רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, זֶה כָּלֵל גְּדוֹל
בְּתוֹרָה.
11. וְזֶה כָּל הָאָדָם וְתַכְלִית בְּרִיאָתוֹ וּבְרִיאַת כָּל הָעוֹלָמוֹת,
עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, לְהִיּוֹת לוֹ יְתִבְרַךְ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים.
12. יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו, פְּרוּשׁ שְׁכָל מִי שֶׁהוּא מְזַרַע יִשְׂרָאֵל
יֵשׁ לוֹ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת ה', אֲשֶׁר שֵׁשׁ וְשִׁמְחַ בְּדִירָתוֹ
בְּתַחְתּוֹנִים.

יְחִי אֲדוֹנֵינוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּינוּ מְלֹךְ הַמְּשִׁיחַ לְעוֹלָם וָעֶד

בעצם היום הזה נימול אברהם וגו'

תו"א ס"פ לך לך.

בעצם היום הזה נימול אברהם וגו'. להבין הקושיא שנזכר בספרים מפני מה לא מל אברהם א"ע קודם מאחר שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ואפילו עירובי תבשילין.

ולהבין זה צ"ל תחלה עניו המילה דהנה כתיב לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי"ה. והענין דהנה תחלה כתיב ומלתם את ערלת לבבכם וכתוב ומל ה' אלקיך את לבבך ופי' שיש ב' בחי' מילה האחת היא מלמטה למעלה שצריכים אנו למול את ערלת הלב והוא ענין התשובה כמ"ש ושבת עד הוי"ה אלקיך בקיום התורה ומצות וארז"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין. ואחר קבוץ גליות כתיב והביאך אל הארץ והטיבך כו'. והוא המילה שמלמעלה למטה ומל ה' את לבבך (וזהו והטיבך מאבותיך בחי' מה רב טובך אשר צפנת כו' כי במשה שנולד מהול כתיב ותרא אותו כי טוב הוא כו') והיינו שבחי' מילה ראשונה שמלמטה למעלה היא אתעדל"ת והאתעדל"ע הוא הגלוי בחי' ומל ה' את לבבך כו'. והנה על מילה שניה הזאת שיהיה לאחר קבוץ גליות ולאחר קיום התורה כולה כתיב מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה שהיא למעלה מבחי' התורה כי על התורה נאמר לא בשמים היא שהיא נשפלת למטה דוקא וכנז' בגמ' שא"ר יהושע אין משגיחין בבת קול מפני שאין התורה בשמים כ"א למטה הימנה ונק' תורת הוי"ה כי שם הוי"ה יו"ד צמצום ה' התפשטות ו' המשכה כו' שע"ז נמשכה למטה אבל מילה הנ"ל היא למעלה משם הוי"ה עד שהיא בר"ת ושם הוי"ה הוא בס"ת וע"כ היא מבחי' ומדרגת השמימה. ולמעלה מבחי' התורה שנשפלה למטה מבחי' שמים אלו.

* מובאים פה 2 מאמרים לדוגמה. בפועל אומרים רק מאמר אחד בלבד. מאמר א' הנו של אדמו"ר הזקן והמאמר הב' הינו של הרבי.

וע"ז ארז"ל גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות. פ' גדולה מילה היא בחי' המילה הגדולה שמלמעלה למטה (ע' במק"מ על הזוהר ח"ג דרל"ג ע"ב ובלק"ת פ' קדושים בטעמי מצות מענין גדולה מילה) שימול ה' את לבבך ולכן נכרתה בי"ג בריתות פ' כידוע שענין הכריתת ברית הוא למעלה מן השכל והדעת ע"ד ב' אוהבים שעושים כריתת ברית להיות אוהבים זע"ז דהיינו שיוכרח להיות אוהבו אף אם לא היה נמשד אצלו אהבה זו אליו אח"כ מצד השכל והדעת מ"מ מכריח א"ע לאהבה בבחינה שלמעלה מהשכל והדעת. וכך כדי להיות גילוי והמשכה בחי' מילה הגדולה הנ"ל (שהוא בחי' מה רב טובך כו') הוא ע"י י"ג מדה"ר שהן למעלה מהחכמה והשכל ולכך היא למעלה מבחי' שם הוי"ה ולמעלה מבחי' תורה (כמו שי"ג מדה"ר הן בחי' שלמעלה מהתורה ולכו שם הוא סליחת עון) וע"ז נאמר עד יעבור עמר הוי"ה פ' עד יעבור בבחי' שלמעלה משם הוי"ה (וגם בי"ג מדה"ר כתי' ויעבור כו').

והנה בזה יובן ענין שאברהם קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ולא קיים מצות מילה מפני שרצה להגיע לאותה מילה גדולה שמלמעלה למטה. ולכד קיים כל התורה כולה שלמטה מאותה מילה ואח"כ זכה לאותה מילה גדולה שמלמעלה. וז"ש נמול אברהם ולא כתיב וימל א"ע כמ"ש תחלה גבי מילת ישמעאל ומקנת כספו דכתיב וימל כו' לפי שהיא המילה שמלמטה כדכתיב ומלתם את ערלת לבבכם אבל אברהם זכה לגילוי בחי' ומל ה' את לבבך ע"כ נאמר נמול אברהם כו'. וזהו בעצם היום הזה נמול פ' בעצמיות של היום הזה ויום הזה הוא היום שכולו ארוך שכולו טוב כו'. והעצמיות של היום הזה היינו אותו הגילוי הגדול שיהי' לע"ל גילוי בחי' רב טובך וזהו שכולו טוב וכשנתגלה לו בחי' העצם של היום הזה אז נמול אברהם כו'.

פיענוח ראשי תיבות מאמר א'

א"ע - את עצמו. א"ר - אמר רבי. אתעדל"ת - אתערותא דלתתא.

אתעדל"ע -	זע"ז - זה עם זה.	ע"ד - על דרך.
אתערותא דלעילא.	ח"ג - חלק ג'.	ע"י - על ידי.
בח"י - בחינות/ בחינת.	כו' - כולי.	עי"ז - על ידי זה.
בלק"ת - בלקוטי תורה.	כמ"ש - כמו שכתוב.	פ' - פרשת.
דרל"ג - דף רלג.	לע"ל - לעתיד לבוא.	פי' - פירוש.
וארז"ל - ואמרו רבתינו זיכרונם לברכה.	מדה"ר - מידות הרחמים.	צ"ל - צריך להבין.
	מק"מ - מקדש מלך.	ר"ת - ראשי תיבות.
	ס"ת - סופי תיבות.	

מאמר ד"ה אשרי תבחר

כו חשוון תשט"ז. ספה"מ מלוקט ח"ה.

אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך¹, הנה פסוק זה אומרים לפני ברית מילה, כדאיתא בסידור סדר המילה. והמקור לזה הוא מ"ש בזהר² חסידי קדמאי כו' כד מקריבין בנייהו לקרבנא דא פתחי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וכו'. [והגם שבזהר שם חסידי קדמאי כו', כתב זה אדמו"ר הזקן בסידורו³, שהוא דבר השוה לכל נפש]. וביאור השייכות דפסוק זה לברית מילה הוא, דבפסוק זה נמנים ד' ענינים, חצריך לשון רבים שתי בחינות חצר⁴, ביתך והיכלך. וסדר הענינים בהפסוק הוא מלמטה למעלה. כדאיתא בזהר שם, בקדמיתא חצריך לבתר ביתך ולבתר היכלך, דא פנימאה מן דא ודא לעילא מן דא. ויש לומר, שד' ענינים אלה הם כנגד ד' עולמות אבי"ע (כדלקמן סעיף ו). ולכן אומרים פסוק זה קודם הברית, כי ע"י המילה הוא המשכה שלמעלה מהשתלשלות, ובכדי שתהי' המשכה זו צ"ל תחלה השלימות דהשתלשלות (ד' עולמות) כדלקמן (סעיף ז).

ב והענין הוא, דהחילוק בין חצר ובית (כפשוטם) הוא, דבית הוא דירת אדם ובחצר נמצאים הבהמות והעופות, כדאיתא במשנה⁵ ה' מעמיד בהמה בחצר כו' ומגדל תרנגולים⁶. ובחצר עצמו שני סוגים, חצר מקורה וחצר שאינו מקורה. דהחילוק בין חצר מקורה וחצר שאינו מקורה הוא גם בהלכה, דחצר שאינו מקורה (כשהוא יותר מסאתיים) מדאורייתא הוא רשות היחיד אבל מדברי סופרים הוא ככרמלית לפי שדומה לרשות הרבים⁷, וחצר מקורה הוא רשות היחיד גם מדברי סופרים⁸, והחילוק ביניהם בפשטות, דשמירת הבהמות היא גם בחצר שאינו מקורה [וצריך רק שהחצר יהי' מוקף מחיצות], ושמירת העופות (שיכולים לפרוח ע"ג המחיצות) הוא בחצר מקורה דוקא.

ויש לבאר זה ע"פ מה דאיתא בגמרא⁹ בהמה שנבראת מן היבשה הכשרה בשני סימנים כו' עוף שנברא מן הרקק הכשרו בסימן אחד. ומבואר במק"א¹⁰, דבהמה שנבראת

מן העפר (יבשה) שלכן יש לה חיות בריא וחזק¹¹, רומז על נפש הבהמית כמו שהיא בתוקף הגסות. ולכן הכשרה הוא בשני סימנים. ועוף שנברא מן הרקק, מים ועפר, רומז על נפש הבהמית כמו שהיא בדקות. ולכן הכשרו בסימן אחד. ובפרטיות יותר, בהמה היא נפש הבהמית (עצמה), שהיא ממדריגות תחתונות דנוגה¹² (גסות שלה), ועוף הוא נפש השכלית שהיא ממדריגות עליונות דנוגה¹² (דקות שלה), שלכן היא ממוצע¹³ בין נפש הבהמית ונפש האלקית¹². וזהו שהעוף פורח באויר (מזמן לזמן), דיש לבאר זה בשני אופנים. שהפריחה באויר (דהעוף) היא מצד נפש השכלית עצמה. כי טבע השכל (גם השכל דנפש השכלית הגם שהוא שכל טבעי, שכל דנוגה, מ"מ, כיון שהוא שכל, טבעו) הוא להיות נמשך למה שלמעלה ממנו¹⁴. עוד ענין בזה, שע"י ההתלבשות דנפש האלקית בנפש השכלית, יכולה היא להשיג עניני אלקות שלמעלה מעולם. אלא שגם אז היא רק מסכימה לההשגה דנפש האלקית אבל היא נשארת במהותה - שכל אנושי¹⁵.

ויש לומר, דזה ששמירת בהמות הוא גם בחצר שאינו מקורה ושמירת העופות הוא דוקא בחצר מקורה (אף שעופות הם בדקות יותר), כי דקות דנוגה אינו ניכר כ"כ, ולכן צריך לשמירה יתירה. ולהוסיף, דכמו שבגשמיות, הטעם על זה שהעופות אינם נשמרים בחצר שאינו מקורה הוא לפי שיכולים לפרוח (על גבי המחיצות), עד"ז הוא ברוחניות, דזה שנפש השכלית צריכה לשמירה יתירה הוא לפי שיש בה התכונה דפריחה באויר. והיינו, דכיון שהשכל דנפש השכלית נמשך למה שלמעלה ממנו [ויתירה מזו, שהוא משיג (על ידי התלבשות נפש האלקית בנפש השכלית) עניני אלקות שלמעלה מעולם], לכן, בכדי למצוא הרע שבשכל הוא דוקא ע"י ההתבוננות שאלקות הוא מופלא משכל אנושי [היינו שגם הענינים דאלקות המושגים בשכל אנושי, אין השכל משיג אותם כמו שהם לאמיתתם, כי כיון שהם אלקות, הרי הם בלי גבול, וכמו שהשכל תופס אותם, בהכרח שהוא מגבילם¹⁶]. ועל ידי שנפש השכלית (עוף) מרגישה הפלאת אלקות שלמעלה מהשכל, מקורה בגג, עי"ז נתברר דקות הרע שבה¹⁷, נשמרת.

ג) ועפ"ז יש לבאר זה שהדין שחצר שאינו מקורה הוא ככרמלית הוא מדברי סופרים, כי שמירת הבהמה (בעבודת האדם) היא בעיקר בנוגע למחשבה דיבור ומעשה, שמצד התאוות דנפש הבהמית אפשר שיכשל באיזה איסור ח"ו, ושמירת הבהמה היא ע"י שגודר את החצר (המקום שבו נמצאת הבהמה) במחיצות, היינו שלא לעשות מה שהוא רוצה ורק מה שצריך לעשות¹⁸. ושמירת העוף (בעבודת האדם) שהוא בנוגע לדקות דנוגה (כנ"ל) הוא בעיקר בנוגע לכחות הפנימיים, שכל ומדות. שמצד הישות והגאווה שבו¹⁹ (מזה שהוא בעל שכל, ראית איש חכם בעיניו²⁰), אין מספיק שגודר את החצר במחיצות, כי גם כשהוא מוגדר בהמחשבה דיבור ומעשה שלו, ועד שהוא בדרגת בינוני שלא עבר עבירה מימי²¹, מ"מ, מצד הגאווה והגסות שבו, השכל והמדות שבו הם בגסות, ולכן צריך שהחצר שלו יהי' מקורה בגג, שיורגש בו הפלאת האלקות כנ"ל. וכיון שהעיקר הוא המעשה²², לכן, מדאורייתא גם חצר שאינו מקורה הוא רשות היחיד, יחידו של עולם, אלא שמדברי סופרים [שענינם הוא להגבי' ולהעלות את האדם, שיהי' כלי לאלקות גם מצד שכלו ומדותיו²³], בכדי שהאדם יהי' רשות היחיד ליחודו ית' הוא ע"י שמקורה בגג.

ד) והנה כיון שהשכל דנפש השכלית מצד עצמו הוא בחינת יש, ויתירה מזה שהוא מקליפת נוגה, לכן, גם לאחר שהשכל דנפש השכלית משיג ריחוק הערך שלו לגבי אלקות [שההשגה שלו בהענינים דאלקות היא בהגבלה ובהגשמה ואינו משיג את הענינים כמו שהם לאמיתתם], שע"ז היא באה לידי ביטול, הביטול שלה אינו בערך כלל להביטול דנפש האלקית. דבנפש האלקית, הביטול שלה היא בעצם מציאותה, ובנפש השכלית, הביטול שלה היא דבר נוסף על מציאותה, ובעצם היא בחינת יש. וזהו שגם חצר המקורה בגג הוא חצר שהוא מקום שבו נמצאים בעלי חיים (כנ"ל סעיף ב) ולא דירת אדם, כי אדם בגימטריא מ"ה²⁴ הוא הביטול דנפש האלקית שנקראת אדם על שם אדמה לעליון²⁵, משא"כ הביטול דנפש הבהמית ודנפש השכלית שהוא ביטול היש, הוא בחינת חי שלמטה מאדם.

והנהגם בהביטול דנפש האלקית, שתי מדריגות בכללות.

דהנה ידוע²⁶ שבכדי שנפש האלקית תפעול בנפש הבהמית ובנפש השכלית הוא ע"י שהשכל והמדות דנפש האלקית באים במדידה והגבלה באופן שיהיו שייכים לנפש השכלית וגם לנפש הבהמית, ועד שמתלבשים בהשכל והמדות דנפש השכלית ונפש הבהמית. ונמצא, שבהשכל ומדות דנה"א, שתי מדריגות. כמו שהם מצד עצמם וכמו שנתלבשו בנפש השכלית והבהמית. וע"פ המבואר במק"א²⁷ דהכח שיש בנה"א לפעול בירור וזיכוך נה"ב הוא לפי שנה"א היא אלקות בעצם מהותה, יש לומר, שגם בהשכל ומדות דנה"א כמו שנתלבשו בנה"ב שני הענינים. דבגילוי (כמו שהן לגבי נפש השכלית והבהמית) הם במדידה והגבלה, והביטול שלהם הוא דוגמת ביטול היש²⁸ (שלכן הם פועלים בנפש השכלית והבהמית), ובפנימיות הם אלקות²⁹, והביטול שלהם הוא ביטול במציאות.

(ה) ויש לומר, שד' ענינים הנ"ל - שתי הדרגות דחצר שהם הירור דנפש הבהמית והשכלית, ושני הענינים בהכחות דנפש האלקית כמו שהם בגילוי וכמו שהם בעצם מהותם - הם דוגמת ד' העולמות אבי"ע. והענין הוא, דעשי' ויצירה הם מציאות, ובריאה היא רק אפשרות המציאות, ואצילות היא אפיסת המציאות³⁰. ומהחילוקים שבין עשי' ויצירה (מציאות) לבריאה (אפשרות המציאות) הוא, שהביטול שבעשי' ויצירה הוא ביטול היש³¹, דכיון שעשי' ויצירה הם מציאות, הביטול שבהם הוא דבר נוסף על מציאותם. והביטול שבבריאה, שהיא רק אפשרות המציאות, הוא ביטול במציאות³¹, היינו שכל מציאותו הוא ביטול³². וזהו³³ שיצירה הוא מדור המלאכים שעבודתם בדחילו ורחימו טבעיים, ובריאה הוא מדור נשמות הצדיקים שעבודתם היתה בדו"ר שכליים (וגם המלאכים שעבודתם בדו"ר שכליים מקומם הוא בבריאה³⁴), כי דו"ר טבעיים הם הטבע (המציאות) של הנברא, ודו"ר שכליים הוא שהאהוי"ר הם לא מצד טבעו ומציאותו אלא לפי שהענין האלקי שהשיג מחייב שצריך לאהוב את ה' ולירא ממנו. אלא³³ שאעפ"כ, כיון שבבריאה הו"ע ההשגה, והביטול שבבריאה הוא מפני שהשכל מחייב שלגבי אלקות אין מקום למציאות, הרי גם הביטול הוא מציאות, ואמיתית הענין דביטול במציאות הוא באצילות, שהביטול באצילות הוא לא

מצד השגת השכל אלא מצד האלקות, שהוא לבדו הוא ואין זולתו. ולכן בעולם האצילות אין שייך המציאות דמלאכים³⁵ (גם לא מלאכים שכליים), ועולם האצילות הוא מדור לצדיקים הגדולים שהיו בבחינת מרכבה שלמעלה מהשכל³⁶, ביטול במציאות. והגם שגם באצילות יש עשר ספירות (שכל ומדות), הרי הספירות דאצילות אינם מציאות (לעצמם) כלל, דאיהו וחייהי חד איהו וגרמוהי חד³⁷.

וזהו שד' ענינים הנ"ל שבעבודת האדם הם דוגמת ד' העולמות אבי"ע, דהביטול בנפש הבהמית ובנפש השכלית, שהביטול הוא דבר נוסף על מציאותם, הוא ע"ד הביטול דעשי' ויצירה. [ולהוסיף, דזה שחצר צריך שמירה הוא לפי שעשי' ויצירה הם מציאות, ולכן הדברים שנשתלשלו מהם צריכים שמירה. וענין חצריך לשון רבים הוא, כי העבודה שמצד עולם העשי', עיקרה הוא מעשה בפועל, שלזה מספיק השמירה שע"י מחיצות - חצר שאינו מקורה, והעבודה שמצד יצירה עיקרה הוא מדות, שלזה צריך השמירה דגג - חצר מקורה]. והשכל והמדות דנפש האלקית שמתלבשים בנה"ב, שהביטול שבהם אינו דבר נוסף על מציאותם אבל הוא דוגמת ביטול היש - הוא ע"ד הביטול דבריאה, והביטול דנה"א עצמה (כולל גם הביטול דדרגת הנשמה המלובשת בנה"ב כמו שהיא בפנימיותה) שהוא ביטול במציאות - הוא ע"ד הביטול דאצילות.

וזהו בקדמיתא חצריך לבתר ביתך ולבתר היכלך, בקדמיתא חצריך (לשון רבים, חצר שאינו מקורה וחצר מקורה) הוא הברור והזיכוך דנה"ב ונפש השכלית, שגם לאחרי הברור והזיכוך שלהם הם בדרגת בעלי חיים. לבתר ביתך הוא גילוי נפש האלקית כמו שמתלבשת בנפש השכלית והבהמית, שהביטול שלה הוא דוגמת הביטול שבבריאה. ונק' בית, כי כמו שבית הוא מקום מושב האדם כמ"ש³⁸ כתפארת אדם לשבת בית, כך עולם הבריאה (עולם הכסא³⁹) הוא מקום מושב אדם העליון, שעיקר דירתו של אדם העליון בנבראים⁴⁰ הוא כשהביטול שלהם לאלקות הוא באופן שזה (הביטול) הוא כל מציאותם. ולבתר היכלך הוא גילוי הנשמה שלמעלה מהתלבשות בנה"ב (כולל גם הפנימיות דדרגת הנשמה

המלוכשת בנה"ב), שהביטול שלה הוא ביטול במציאות
כהביטול דאצילות⁴¹. ונק' היכלך, דענין היכלך הוא כמ"ש⁴²
והוי' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ, שלגבי הוי' בהיכל
קדשו מתבטל (הס) כל ענין המציאות (כל הארץ), ועד שאין
שייך גם אפשרות המציאות.

ז) וזהו שקודם ברית מילה אומרים הפסוק אשרי
תבחר ותקרב גו', כי ד' העולמות אבי"ע הם בכלל סדר
ההשתלשלות, ומילה היא למעלה מהשתלשלות. וכמרז"ל⁴³
עה"פ⁴⁴ למנצח על השמינית על מילה שניתנה בשמיני,
ומבואר בלקו"ת (ד"ה למנצח על השמינית⁴⁵) דזה שהשירה
של דוד היתה על זה שמילה ניתנה בשמיני, הוא, כי שמיני
הוא בחינת א"ק שלמעלה מאצילות⁴⁶. ולכאורה יש להוסיף,
דמילה היא למעלה לא רק מד' העולמות אלא גם מד'
האותיות דשם הוי' (לשון מהוה⁴⁷) שמהם מתהווים ד'
העולמות⁴⁸. וכמ"ש בתו"א⁴⁹ ע"פ⁵⁰ מי יעלה לנו השמימה,
שהוא ראשי תיבות מילה וסופי תיבות הוי'⁵¹, דזה שמילה
הוא ראשי תיבות והוי' הוא סופי תיבות הוא לפי שמילה היא
למעלה מהוי'. אבל בכדי שתהי' המשכת הגילוי שלמעלה
מהשתלשלות ע"י המילה, צריך להיות תחלה השלימות
דהשתלשלות, כמרז"ל⁵² כדי שיעבור עליו שבת אחת, דשבת
הוא השלימות דהשתלשלות ועי"ז אפשר להגיע להגילוי
שלמעלה מהשתלשלות (מילה בשמיני). ויש לומר, דזהו
מ"ש⁵³ התהלך לפני והי' תמים, שבתחלה צריך להיות והי'
אותיות הוי' ועי"ז באים אח"כ לבחינת תמים, הגילוי שע"י
מילה. ולכן אומרים קודם הברית הפסוק אשרי תבחר ותקרב
ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך [וגם בלילה
שלפני הברית (שאז הוא התחלת ההכנה להברית) נוהגים
ללמוד מאמר הזהר ע"פ זה⁵⁴], כי העבודה בד' הענינים
שבפסוק זה שהם כנגד ד' העולמות וד' אותיות שם הוי' היא
ההכנה והכלי להגילוי שלמעלה מהשתלשלות.

1. תהלים סה, ה.
2. ח"א צד, ב. הובא בט"ז יו"ד הל"מילה סי רסה ס"ק יב. וראה גם של"ה מס' חולין קטז, ב.
3. וכ"ה בכ"כ סידורים.
4. ראה זהר שם "חצריך ודאי תרי".
5. ב"ב נז, א.
6. ביאורו"ז להצ"ע ח. ושם, דזוהי השייכות דחצר לחציר*, כי חציר הוא מאכל בהמה
7. * ס' השרשים - הובא בביאורו"ז שם. ובביאורו"ז שם מוסיף "בישעי סימן ל"ד (פסוק יג) מצינו חצר נקרא חציר".
8. שו"ע אדה"ז או"ח הל' שבת ר"ס שנה. וש"נ בשו"ע אדה"ז שם ס"ה "וחצר אפילו יש בו כמה מילין מותר לטלטל בכולו" - כי שם מדבר בחצר שהוקף לדירה, שהוא כמו בית. והגדר ד"חצר" הוא - חצר שאינו מוקף לדירה. ולהעיר מזה שהשיעור דבית סאתיים בקרפף הוא כיחצר המשכן (שלא הי' מוקף לדירה) הי' בית סאתיים וטלטלו בכולו (שו"ע שם ס"ב-ג) - הרי שהגדר דחצר הוא חצר שאינו מוקף לדירה, וכשהוא יותר מסאתיים הוא (מד"ס) ככרמלית.
9. ראה תוספות ד"ה אלא עירובין צ, א.
10. חולין כז, ב.
11. ראה לקו"ש ח"ד ע' 1294 ואילך.
12. פרש"י חולין שם ד"ה מן היבשה.
13. סה"מ הש"ת ע' 93. התשב"ע ע' 107.
14. לקו"ת בחוקותי מז, ג. קיצורים והערות לתניא ע' פו. ובכ"מ.
15. ראה סה"מ הש"ת שם ע' 94.
16. ראה סה"מ התשב"ע שם ע' 107-8.
17. ראה עד"ז הוספות לתו"א תשא (קיא, ד).
18. ראה סה"מ תרפ"ח ע' נג. ובכ"מ.
19. בלקו"ת צו יג, ג. שישות וגאווה הוא מקורלכל מיני רע, הן בנוגע למעשה בפועל והן בנוגע לכחות הפנימיים - ראה בארוכה סה"מ התשב"ע ע' 25 ואילך. ובכ"מ. ולכן שמירת העופות הוא ע"י שני הענינים: לגדור מחיצות וקירוי גג.
20. משלי כו, יב.
21. תניא רפי"ב.
22. אבות פ"א מי"ז.
23. שהם עיקר האדם, משא"כ המחדומ"ע הם רק "לבושים" (תניא רפ"ד. ובכ"מ).
24. נסמן לעיל ע' קיז הערה 29. ולהעיר מביאורו"ז שבהערה 6, שבת שיין לאדם בגימטריא מ"ה, וחצר לבהמה בגימטריא ב"ן (נסמן לעיל שם הערה 27).
25. נסמן לעיל ע' קיט הערה 49.
26. סה"מ התשב"ע ע' 14 ואילך. הש"ת ע' 45 ואילך. ובכ"מ.
27. סה"מ התשב"ע שם ע' 17. ובכ"מ.
28. ראה להלן בשוה"ג להערה 31.
29. בסה"מ התשב"ע שם (ע' 22), דעבודת הנשמה לברר את נה"ב היא בחינת חיות המתפשט בגוף, ועבודת הנשמה עצמה היא בחינת חי בעצם. וראה ד"ה תפלה למשה התשכ"ט ס"ז (לקמן ח"ד ע' מב), דזה שהחיות המתפשט בכחו להחיות את הגוף הוא לפי שהמהות והעצם שלו הוא בחינת חי בעצם.
30. ראה בארוכה סה"מ תרפ"ו ע' כח ואילך. תרצ"ט ע' 222 ואילך. ובכ"מ.

31. סה"מ ה'תש"ו ע' 118 ואילך. ברוב המקומות, שביטול במציאות הוא באצילות וביטול היש בבי"ע. יש לומר, שהחילוק בין "ביטול היש" ל"ביטול במציאות" אפשר לפרש בשני אופנים: (א) "ביטול היש" הוא שבעצם הוא יש והביטול הוא דבר נוסף על מציאותו, ו"ביטול במציאות" הוא שהביטול הוא בעצם מציאותו – וענין זה ד"ביטול במציאות" שייך גם בבריאה, ראה בארוכה סה"מ ה'תש"ז שם. (ב) "ביטול היש" הוא שהביטול עצמו הוא בחינת "יש", לפי שהוא בא מצד מציאותו (ההשגה וההרגש) של הנברא, ו"ביטול במציאות" הוא שהביטול הוא מצד האלקות, שלכן הוא ביטול אמיתי – ובנוגע לענין זה, הביטול שבבריאה הוא ביטול היש, להיותו בא מצד השגת הנבראים*.
40. היינו שגם לאחר הביטול שלהם הם בגדר מציאות.
41. ועפ"ז יומתק לשון הכתוב "בטוב ביתך קדוש היכלך", כי הביטול שבבריאה הוא מצד השגה – ההרגש שאלקות הוא טוב, והביטול שבאצילות הוא מצד האלקות למעלה מהשכל – קדוש היכלך, קדוש ומובדל.
42. חבוקק ב, כ.
43. מנחות מג, ב.
44. תהלים יב, א.
45. תזריע כ, ד ואילך.
46. ולהעיר, שגם בספירות, שמיני היא ספירת הבינה, דבבינה הוא גילוי עתיק ועד שהבינה עצמה נקראת בשם עתיקא (ראה ספר הליקוטין – דא"ח צ"צ ערך בינה ע' קלא ואילך. וש"נ).
47. שעהיוה"א רפ"ד. וראה זח"ג רנז, סע"ב. פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט.
48. ראה לקו"ת מסעי צה, א.
49. לך לך ד"ה בעצם היום הזה נמול אברהם וגו' (יג, סע"ב ואילך).
50. נצבים ל, יב.
51. תקו"ז תיקון כב (סה, ב, סו, א). תיקון ע (קלא, רע"א).
52. ראה זח"ג מד, א (ברע"מ). ויק"ר פכ"ז, י. וראה לקו"ת תזריע שם כא, א.
53. לך לך יז, א.
54. כמבואר בסידור בית יעקב (להר"י עמדין). ובכ"מ.
32. כ"ה בסה"מ שם ע' 119.
33. ראה עד"ז לקו"ש ח"ו ע' 116 ואילך.
34. תניא פל"ט.
35. ראה הקדמת פע"ח בסופה "מי נתן מלאך כו' באצילות".
36. תניא פל"ט (נג, א).
37. תקו"ז בהקדמה. ע"ח שער מז (שער סדר אבי"ע) פי"ב.
38. ישעי' מד, יג.
39. פרדס שער טז (שער אבי"ע) פ"ג.

מקורות ומראי

מקומות

הקדמה

הנושאים המובאים במדריך זה נידונו בספרות החב"דית בהרחבה ובלא מעט מ"מ ישנם מחלוקות. לדוגמא ניקח את נושא הברית, נושא זה נידון בריבוי ספרים כגון שער הכולל בפרקים י"ד וט"ו, הוספות המו"ל בשוע"ר אדה"ז ח"ה ע' תתקיט ואילך, עדות לישראל, קובץ מנהגי הב"ד בעניני הריון לידה, ברית-מילה ופדיון הבן (הוגה ע"י כ"ק אד"ש בשנת תשנ"א-ב), שערי מילה (הוצאה היכל מנחם תשס"ד) ועוד. אף בין ספרי הפסיקה וספרי הרבנים מורי ההוראה יש לא מעט חילוקים ולכן הבאנו הנראה למעשה. במידה וישנם חילוקים משמעותיים – השתדלנו להביא כאן את הדברים.

ישנם נושאים ומנהגים שלא הובאו כלל בקובץ זה מכיוון שלעת עתה לא מצאתי להם מ"מ בספרי חב"ד בעוד שמטרת הקובץ הינה (בין השאר) דגש על מנהגי חב"ד. למשל בפדיון הבן ישנם ריבוי מנהגים שמקורם אינו מחב"ד אלא ממקורות אחרים, כגון ממנהגי מרוקו (הכנסת התינוק על מגש כסף, דבר זה הובא אף בספרי ההלכה (זוכר הברית סל"ד ובכור אדם אות נח. ראה גם בפדיון הבן כהלכתו) ומשם נעתק הלאה), הונגריה (חלוקת שום וכדו' בסעודת המצווה, ראה שבח

הברית עמ' 114 הערה 23) ועוד.

בכדי להנגיש לכלל הקוראים את מירב מראי המקומות, ציינו ברוב המ"מ את ספרי המלקטים המצויים היום בקרב רוב בתי אנ"ש.

מכיוון ששגיאות מי יבין הננו פונים בזה לציבור להאיר ולהעיר ועל ידי זה לזכות את הקהילה כולה. על מנת שההארות וההערות יתקבלו ויופיעו במדריך בהוצאה הבאה בעז"ה, יש לצרף מראי מקומות מדויקים.

לידה

א. פרטים אלו ועוד ניתן למצוא בקובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 14-11, חוסן ישועות (הוצאה חדשה) ח"א עמ' פז ס"א ובנסמן שם ובעמוד קלב, שבח הברית עמ' 27-21 ובעמ' 29-31. ראה גם ב'רק בשמחות' (ועקנין) עמ' 59-60. אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 626 ואילך.

להלן הסבר קצר בנושא:

ישנו מנהג הרווח בציבור אשר בחודש תשיעי להריון הבעל פותח את ארון הקודש בשעת הוצאת הס"ת, וצ"ע מנהג זה אצל חב"ד: בשנת תשנ"ב הכינו קה"ת "קובץ מנהגי חב"ד בעניני הרו"ל" והכניסו קובץ זה להגהה לרבי. בין כל המנהגים היה כתוב גם מנהג זה כשבכותרת היה כתוב "מנהג חב"ד" הרבי מחק את המילים מנהג חב"ד, ובפועל מנהג זה לא נכנס כלל לחוברת. מנהג זה מופיע ג' פעמים באגרות הקודש:

• "ומהנכון שבאם לא יהי' בזה בליטות שישתדל בפתיחת הארון בימי הקריאה" (ח"ה עמ' שכ"ז). במכתב זה אמנם אין הגבלה כלל על זמן מסוים אך יש הדגשה שזה יעשה בלי בליטות.

• "ומהנכון הי' שבלי בליטות ישתדל בפתיחת הארון בימי הקריאה בס"ת עד לאחר הלידה" (ח"ז עמ' קח) אף במכתב זה אין כלל 'תאריך התחלה' וישנה ההדגשה שזה יעשה בלי בליטות.

• במענה על ההודעה אשר... נכנסה בחודש תשיעי להריונה... וישתדל (בלי בליטות בדבר) בפתיחת הארון בימי הקריאה בתורה עד לאחר הלידה" (ח"ו עמ' כז). במכתב זה אמנם מוזכר חודש מסוים, אך אין בינו לבין זמן ההוראה ולא כלום כי אם ההוראה שיעשה "בלי בליטות בדבר".

מסקנה: מצינו שהרבי הורה לפתוח את הארון בימי ההיריון ללא קשר לחודש מסוים ותוך הדגשה שדבר זה צ"ל בלי בליטות.

ב. שבח הברית פ"ב, ה ובהערות. שערי הלכה ומנהג ח"ד עמ' לט.

ג. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 17. ספר התולדות כ"ק אדמו"ר מהר"ש (בעריכת הרבי) עמוד 5. ספר התולדות כ"ק אדמו"ר מהר"ש (גליצינשטיין) עמ' 20.

ד. ראה שבח הברית פ"ד ובהערה 9 שם. יש כאלו שנהגו לא לברך [כהוראת הרב גורליק (הרב של כפ"ח) הן שהחיינו והן הטוב והמטיב (ראה בספר 'הרב אשכנזי' עמ' 288)] וכן הורה הרב פרוס, אך הרוצה יכול לברך לדעת הכל: טוש"ע ונ"כ

או"ח סרכ"ג, יו"ד סר"מ ונ"כ, סדבה"נ יב, יב, שו"ת דברי יציב או"ח ח"א ספ"ח, קובץ הערות וביאורים (אוהלי תורה) ג' תתמ ע' 159. להעיר שיש הבדל בין פסק אדמו"ר הזקן בסדר ברכות הנהנין (פי"ב הי"ב) למה שפסק בלוח ברכות הנהנין (פרק י"א הלכה ל) וכבר עמד על הבדל זה הרב לוי ע"ה בסטריצקי בספרו "סדר ברכות הנהנין, לוח ברכות הנהנין בצירוף מ"מ וציונים והוספות" בעמ' 266. הטעם לפסיקת סדר ברכות הנהנין ראה ב"ביאור סדר ברכות הנהנין" של הרב יקותיאל גרין חלק ב עמ' 398 בסופו, הערה 1.

לגבי הברכה לאחר זמן – ראה שבח הברית שם שמביא מ"מ סותרים. האחד אומר שכל עוד והשמחה בליבו והשני אומר שכל זמן שעסוקים בלידה ולא השיח דעתו מהבשורה. ההבדל ביניהם רב. לפועל הבאתי כפי שכתב הרב גרין בספרו שם. **ה. לקו"ש חל"ו עמ' 332.**

ו. ספר השיחות תשמ"ז עמ' 146. שיחות קודש תשל"ז שיחת יום שמחת תורה. התוועדויות תשד"מ ח"א עמ' 487.

ז. תורת מנחם תשמ"ח עמ' 816 ותשמ"ט ח"ב עמ' 37. תורת מנחם תשמ"ז ח"ב עמ' 647 ותשמ"ב ח"ב עמ' 816. תו"מ תשמ"ז שם (להעיר שהרוצה להוסיף ולשים 'שיר המעלות' בתוך חדר הלידה – יש לכסותו ב-2 כיסויים, לגבי הפירוט ומקורות לדינים אלו ראה חוסן ישועות (הוצאה החדשה) ח"א פרק קדושה וצניעות ס"א-ג). ראה גם אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 87-88.

ח. שערי הלכה ומנהג ח"ד עמ' מג. אגרות קודש
ח"י עמ' רלט.

ט. ספר השיחות תשמ"ז עמ' 7-146 כיצד נחנך
את ילדינו (הרטמן) עמ' 6-64. שבח הברית
עמודים 7-35 ובנסמן שם.

י. ראה הנסמן באסיף מנהגים ונהגות (והבה)
עמ' 96 הע' 1.

יא. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה)
עמ' 38.

יב. אג"ק כ"ק אדמו"ר הרי"צ ח"א עמ' לא:
"שמעתי מזקני ארץ שבימיהם היה המנהג שכל
אחד היה אומר בכל יום את הקאפיטל תהילים
לפי שנות חייו. למשל אם מלאו לו כ' שנה ונכנס
לשנת הכ"א היה אומר פרק כ"א בתהילים וכן היו
אומרים גם את התהילים לפי שנות בניו ובנותיו
באמרם שזוהי סגולה שלא ייצאו לתרבות רעה.
ואני, כששמעתי זאת קבלתי על עצמי לומר בכל
יום את פרק תהילים שלי. כעת מלאו לי כ"ו שנים,
והתחלתי כבר את שנתי הכ"ז, והנני מקבל על
עצמי בלי נדר לפרש את פרק התהילים שלי במשך
השנה עפ"י דא"ח".

יג. לקוטי שיחות חלק י"א עמ' 289.

יד. הכפתור בבית הרפואה זיו פועל על שיטת
'גרמא'. בכללות אין אנו סומכים על 'גרמא' בחשמל,
אשר על כן רב בית הרפואה מורה אשר הכפתור
מיועד לצוות הרפואי בלבד, וכן פוסק הרב חי"א
לנדא. בשעת צורך **גדול** של **התינוק** מורה המד"א
ביסטריצקי שי' שיש לסמוך על ההיתר וללחוץ על

ט"ו. טוש"ע ונושאי כליהם ושו"ע אדמו"ר הזקן אורח חיים סימן שטו וסימן תרכו, שו"ת נודע ביהודה או"ח ס"ל, קצות השולחן סימן קכ סק"ח, שו"ת מנחת יצחק ח"י סכ"ו, שמירת שבת כהלכתה פכ"ד סי"ג.

לידה בשבת

א. נשמת אברהם או"ח סש"ל סק"ג.

לגבי ראיית גוי את היין או את מיץ הענבים, להלן הסבר קצר בנושא:

יין ששהה בבקבוק פתוח וראה אותו גוי נאסר (לשיטתנו) בשתייה ובהנאה (כדין "סתם יינם"). דין זה שייך גם היום כשאין עבודה זרה מצויה ומביאים על עניין זה את מאמר הזוהר (ח"ג מ,א) ש"זאת המצווה של יין צריכים לשמור אותה יותר מכל הלאוין" ועל לאו זה נאמר "קדש עצמך במותר לך" (של"ה) ורבותינו נשיאינו נזהרו בדין זה מאוד.

במידה והיין מבושל אין שייך בו הדין של "יין נסך" ולכן הוא מותר בשתייה אף שגוי רואה אותו ונוגע בו בידי. על מנת שהיין יחשב כמבושל עליו לרתוח ושיחסר ממנו משהו) בנושא זה נחלקו הרבנים: האם צריך שירתח ויחסר, או מספיק אחד מהם). ברמת הטמפרטורה של רתיחת היין חלוקים הרבנים: יש הסוברים שהטמפרטורה צ"ל מעל 80 מעלות ואז היין נחשב למבושל (הר"מ פיינשטיין, הרא"ס אברהם (-נשמת אברהם) ועוד), אך יש החולקים וסוברים שהטמפרטורה צריכה להיות

כ-94 מעלות צלזיוס (הרש"ז אוירבך, הרב לנדא ועוד).

לפני כ-150 שנה גילו שעל ידי חימום יין לטמפרטורה מסוימת החיידקים מתים והיין נשאר 'נקי' מחיידקים. פעולה זו נקראת 'פסטור'. בתהליך פסטור היין יש ג' סוגים והמצוי היום בארץ הוא: פסטור היין בחום של 84 מעלות למשך כ-9 שניות. לכן לפי הדעות הסוברות שהחל מרמת חום של 80 מעלות היין נחשב כמבושל דינו של יין מפוסטר כדין יין מבושל, אך לפי הדעה השנייה יין זה אינו נחשב כיון מבושל.

עיון: אוצר דינים ומנהגים (אייזנשטיין) ערך יין נסך. חקרי מנהגים (הוצאה חדשה) ח"ד סק"ה.

לגבי כוס חד פעמי לקידוש, להלן הסבר קצר בנושא:

דעת גדולי הפוסקים כי כוס פלסטיק חד פעמית כשירה לקידוש ואין צריך ב' כוסות (להלן חלק מהרבנים פוסקים שאפשרי לקדש על כוס אחת וחלק אף פוסקים אשר ישנה בעיה לקדש על ב' כוסות ח"פ אחד בתוך השני: המתירים להשתמש בכוס חד פעמית לקידוש: ספרים: שו"ת אג"מ (או"ח ח"ג), שו"ת ציץ אליעזר (חי"ב), ילקוט יוסף (ח"ג), שבט הלוי (ובהסכמה על שרגא מאיר), מנחת יצחק (ח"י), משנה הלכות (ח"ז) שלהי דקייטא (אלישיב), שמירת שבת כהלכתה (פמ"ז), אז נדברו (ח"ו ובהשמטות) פסקי תשובות (ח"ג סרע"א), נשמת שבת (ח"ב סט"ו-ז) ועוד רבים. רבני חב"ד: הרבנים דוורקין, מארלוו, מ"ש אשכנזי

ז"ל ולהבחל"ח הרבנים: המד"א בסטריצקי, בריוין, אזדבא, אקסלרוד, הרצל, הורביץ, שווי, פרקש, קרנוויץ, אבישיד, הרשקוביץ (רב קהילת אופקים) ועוד רבים).

שנים תמהתי על מקור מנהג משונה זה של קידוש ב-2 כוסות, עד שבא לידי הספר שערי הלכה של הרב זאב דוב סלונים (הוצאת תשע"ז) אשר דן בשאלה זו לפרטיה השונים ובפרט אודות מציאותו כ'חד פעמי' אשר אינו משמש את האדם ליותר מכך, ופוסק (ח"א סר"ב) "שאם אין לו כוס אחר, נכון להכניס כוס בתוך כוס כדי שיחזיק ויתקיים לזמן מרובה (בזה הוא מסביר שכוס זו, הפנימית, צריכה לשמש את האדם כ'רב פעמי'), וגם שתהיה במחשבתו להשתמש בכוס זה גם אחר כך (ולא בכוס התחתונה בלבד שהרי אם כן העליונה אינה רב פעמית) ולא לזורקו מיד אחר השתיה" (שלא תהיה 'חד פעמי' כנ"ל). עוד פוסק הרב הנ"ל (שם ח"ב סע"ד) שמכיוון שכוס זו הינה רב פעמית צריך להטבילה לפני השימוש ככל כלי רב פעמי. ברם הוא נשאר בצ"ע אם אפשרי בכלל להטביל כוס חד פעמית ולכן כל הסברו נשאר לא פרקטי אף לשיטתו. ראה במ"מ שבפנים את אריכות הדברים בדחיית סברה זו – של ב' כוסות, ומהם: דבר שאינו שווה + דבר שאינו שווה נשאר לא שווה, אם לא מחזיקים את כוס הקידוש מה ההבדל בין 2 כוסות ל 50 כוסות, מכיוון שכוס זו מקבלת טומאה למה אי אפשרי לקדש בה? וכו'.

ב. נחלקו רבני חב"ד האם ישנה עדיפות לטלפון חכם שהינו 'גרמא' בעלמא (לטלפונים אחרים). על

מנת לצאת ידי חובת כולם ציינתי כבפנים.

לגבי הרוצה לרדת לבית הרפואה ברכבו הפרטי, בעת צירי הלידה, יבדוק עם רב את הפרטים ההלכתיים הרבים בזה. השומר בבית הרפואה זיו בצפת מתוודרך על ידי רב בית הרפואה לחנות את הרכב, לסגור את הרכב להביא את המפתחות וכו'. כמו כן במידה והבעל מסיע ברכבו הפרטי, אין הוא נחשב חלק מהמלווים אלא כנהג ועל כן מותר לכתחילה לעוד מישהו להצטרף – אף אם אינו נצרך כלל (אם האדם נצרך, מותר לו להצטרף – ראה בפנים את כלל הפרטים בזה) לגבי הסדר ולגבי סוג הרכב ראה מש"כ הרב שיחי' בחוברת הערות וציונים להלכות רפואה בשבת, ח"ב עמ' כח ובאוצר פסקי רפואה עמ' רסח.

יש לציין: לפי נהלי מד"א – ישנה עדיפות לנהגים גויים בשבתות וחגים. אשר על כן בתחנת מד"א בצפת מועסקים בשבתות וחגים נהגים גויים. ברם יש לציין שבכל שכונה בעירנו יש כונן אחד יהודי. בשכונת כנען יש כונן אחד של מד"א (-"הצלה") וכונן אחד של "איחוד הצלה". השאר אינם יוצאים בשבת. לגבי מה עדיף - נהג גוי או יהודי, ראה מש"כ הרב שי' שם עמ' כד.

ג. נשמת אברהם או"ח סש"ל סק"ט.

ד. נשמת אברהם או"ח סש"ל סק"ט.

ה. נשמת אברהם או"ח סש"ל סק"ז.

ו. צריך לומר גם את העיר מכיון שהשיחה לא מופנית לתחנת מד"א בצפת כי אם למוקד אזורי (טבריה, עפולה, חיפה וכו', תלוי במיקום) או ארצי

(בתכנון עתידי).

ז. נשמת אברהם או"ח סש"ל ס"ק ג, ד.

ח. נשמת אברהם או"ח סש"ל סק"ו וראה אגרות משה (פיינשטיין) או"ח ח"א סקל"ב. והוא הדין בכל חולה שיש בו סכנה – ראה בנשמת אברהם שם.

לגבי צירוף אדם נוסף לאמבולנס: הרב ניובירט (מחבר הספר שמירת השבת כהלכתה) פסק שרק מטעם זה אפשר לנסוע אפילו במכונית נפרדת אם אין כלל מקום באמבולנס או אם נמצאים במקום אחר (נשמת אברהם שם). להעיר שהרבי הצטרף לאמו, הרבנית חנה, לאמבולנס בדרכה לבית הרפואה ביום השבת (יומני וא"ו תשרי).

י. ראה גם שולחן מנחם ח"ה עמ' רמד ואילך.

דוגמה לדברים היכולים לעזור בעת הלידה:

במידה ופתיחת זרם המים החמים בשבת נעשה על ידי גוי ואז מותר לאשה להיכנס הן למקלחת והן לג'קוזי.

לגבי לקיחת אפידורל: חלוקים הרבנים האם

כל אשה הרוצה לקחת יכולה בכך או שיש עדיפות להמנע. דוגמא למחלוקת זו משמשת דעתם של הרב מ"ש אשכנזי ע"ה אשר הורה לחלל שבת גם במלכות דאורייתא ולא לקחת אפידורל (במידה וזה יועיל להורדת הכאב וכדו'. ראה באסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 87 הע' יד), ודעת הרב טברדוביץ (חוסן ישועות, הנהגות ליולדת, סי"א) המורה שפשרי לקחת, ברם יש לברר מתי עדיף לקחת ומתי אין בכך (כמעט) צורך ויש להביא לרב את דעת הרופא אם יש.

המענה הידוע ביותר של הרבי בנושא זה היה לנשי חב"ד בו הורה לשאול רב באה"ק, ברם ישנו מענה נוסף אשר תוכנו היה שאם אפשרי לחסוך על ידי זה את הכאב הרי זה טוב (שם).

י"א. נשמת אברהם או"ח סש"ל סק"ז ובסימן שמ סק"ו. ראה במ"מ הקודם, בפרט אם מישהי תמנע מהריון ח"ו בגלל אי לקיחת האפידורל.

י"ג. ראה בנשמת אברהם או"ח סש"ל סק"ז (דף תקיז) המסביר שלפי שולחן ערוך כל גדרי השינוי הם בעת הצירים לפני ששוטט הדם, משא"כ לאחר ששוטט הדם או כשמקשה לילד אין כלל צורך בשינוי ועושים הכל כרגיל. כן הורה גם הגרי"ז סאלאוויצ'יק. ראה שם דיוקו (והסכים עמו הרב ניובירט, מחבר הספר שמירת השבת כהלכתה) שאף לדעת האומרים שיש לשנות אף כאן, יש לשנות רק בדברים כהבאת כלי דרך רשות הרבים אך לא בדברים כהדלקת נר וכדומה שהם צרכיה של האשה.

י"ד. ראה לעיל במ"מ י"א.

ט"ו. לגבי חיוב האשה ראה בקיצור דיני נש"ק (דובאוו) עמ' יח, שמירת שבת כהלכתה פכ"ג ס"ז, פכ"ה ס"ו.

להלן חלק מהפירוט ההלכתי:

1. לגבי חיוב הבעל בהדלקה ראה שמירת שבת כהלכתה פכ"ג סעיפים: ז, כו, ל. פכ"ה ס"ו.

להלן הסבר קצר בנושא:

לדעת כולם האשה היא המדליקה את נר השבת,

אך בטעמים לכך ישנן מחלוקות:

1. אדם הראשון היה נרו של עולם, שחווה אשתו גרמה לו למיתה מכיוון ששכנעה אותו לטעום מעץ הדעת. מכיוון שהאשה כבתה את נרו של עולם, חייבו אותה חכמים להדליק נר בכל ערב שבת וזאת על מנת להאיר את העולם (ירושלמי שבת פ"ב ה"ו).

2. האישה היא זו שנמצאת כל היום בבית ומתפקידה לדאוג לכלל צרכי הבית, כולל צרכי בעלה. מכיוון שעל האשה לדאוג לצרכי הבית, ובכללם אף לתאורה, חכמים נתנו לה את הזכות להדליק את נר השבת (שבת לא, ב. שו"ע או"ח סרס"ג, ג).

בפשטות ההבדל בין ב' טעמים אלו הוא, על מי מוטל חובת ההדלקה – על הבעל או על אשתו. לטעם הראשון החיוב מוטל על האשה, אך לפי הטעם השני החיוב הוא על הבעל וזה שהאשה מדליקה אינו אלא מסיבה צדדית. ישנם פוסקים המביאים רק את הטעם הראשון, ולכך לדעתם החיוב חל על האשה (אור זרוע), ברם במרבית המקורות מוזכרים שני הטעמים (ארבעה טורים) וכן פוסק אדמו"ר הזקן (שו"ע רבינו או"ח סרס"ג סעיפים ט, טו. קו"א ה). על כן לשיטתנו החיוב חל הן על הבעל והן על האשה.

2. קיצור דיני נש"ק (דובאו) עמ' יח בהערה 25. נשמת אברהם, או"ח סרס"ג סק"ב. הנ"ל תואם את פסק אדה"ז (ראה שולחן מנחם, כרך ב, סימן קנז עמוד מ) שהטעם העיקרי להדלקת הנר – שלא

יכשל בעץ ואבן וטעם זה שייך גם שם. לגבי חיוב ההדלקה בבית הרפואה ראה קיצור דיני ומנהגי נש"ק עמ' יח ובנסמן שם.

להלן הסבר קצר בנושא:

במקורות הובאו טעמים שונים להדלקת הנר, העיקרים שבהם:

א. שלא יכשל האדם בחפצים המונחים על הרצפה. טעם זה הנו משום שלום בית. שלום הבית שייך הן מכיוון שלא נעים לאכול בחושך (מאירי שבת כג, ע"ב) והן מכיוון שדבר זה יכול לגרום למריבה בין איש לאשתו (רמב"ם הלכות חנוכה, פ"ד, ה"ג. חייבים לומר שהטעם הוא גם משום שבני הבית נאלצים לאכול בחושך וגם משום שמא ילך בחושך ויכשל בחפצים המונחים על הרצפה, זאת מכיוון שאם לא כן נמצא שבחורים אינם מחויבים להדליק נר שבת מכיוון שעוד לא התחתנו).

ב. מצד שתי טעמים: משום שזהו כבוד השבת ומשום שזהו עונג לאדם (הרמב"ם הלכות שבת, פרק ה, הלכה א פוסק שזהו משום עונג, בעוד שבפרק ל הלכה ה פוסק הרמב"ם שזהו משום כבוד. על כן יש לומר שהרמב"ם סובר אשר תקנת נר שבת הינה הן משום כבוד השבת והן משום עונג שבת).

בפירוש טעם זה נחלקו הפוסקים:

1. ליד השולחן החיוב הינו הן מצד כבוד והן מצד עונג, אך בשאר הבית זהו רק מצד עונג (שמירת שבת כהלכתה, פרק מג, הערה ו).

2. בנר הדולק ליד השולחן מקיימים רק את מצוות כבוד שבת, ואילו בנרות המאירים את שאר הבית, מקיימים רק את מצוות עונג שבת (ערוך השולחן, סימן רס"ג סעיף ב).

3. מדליקים את הנר, לפני השבת זהו משום כבודה של השבת, ואילו במהלך השבת זהו משום עונג שבת מכיוון שרואה את שאוכל (ביאור הגר"א על שו"ע או"ח, תקכ"ט, א, ד"ה "שזהו").

ג. רק משום כבוד, וזאת משום שאין סעודה חשובה בלא אור בכלל ואור נרות בפרט (רש"י שבת כה ע"ב ד"ה חובה. ראה גם: תלמוד בבלי, פסחים, דף נג, עמוד ב. ספר מצוות גדול, עשין ל. ילקוט שמעוני פרשת בהעלותך: "וכבוד שבת – נרותיה הן כבודה").

ד. רק משום שישנו עונג באכילת האוכל במקום שיש בו אור בכלל ואור הנר בפרט (תוספות שבת, כה, ב ד"ה חובה. מדרש תנחומא פרשת נח: "קראת לשבת עונג - זו הדלקת נר שבת").

ישנו הבדל הלכתי בין הטעמים השונים:

א. במידה והטעם הוא רק משום שלא יכשל האדם בחפצים המונחים על הרצפה, יש צורך להדליק נרות בכל חדרי הבית. ברם משום כבוד ועונג שאין זה שייך בשאר החדרים כי אם במקום הסעודה בלבד.

ב. במידה והטעם הוא הן משום כבוד והן משום עונג, וכבוד שבת הינו בערב השבת ועונג השבת הינו בשבת עצמה, ישנה נפקא-מנא בחג: מכיוון שביום טוב עצמו מותר להדליק אש (ראה שמירת

שבת כהלכתה, פרק מד, סעיף ב ובהערות ג-ד), מותר להדליק את הנרות אף אחרי כניסת החג. מכיוון שהאשה מחויבת בכבוד יום טוב, שכאמור, קיומו הוא מבעוד יום, שצריכה להדליק את הנרות בערב יום טוב ואם הדליקה לאחר השקיעה לא קיימה את שלימותה של המצווה.

ברם לאלו הסוברים שכבוד השבת שייך אף לאחר כניסת החג או השבת אפשרי להדליק הנרות אף בתוך החג, בצורה המותרת כמובן, ולקיים את המצווה בשלימותה.

ג. במידה שהדלקת הנר הינה משום כבוד, 'המדיר הנאה' מחברו יכול ליהנות מהנר, שהרי הנר הינו משום כבוד השבת. משאין כן אם הנר הינו משום עונג שבת, אין על 'המודר הנאה' ליהנות מאור הנר (שולחן מנחם, כרך ב, סימן קנז עמוד מ).

ד. במידה שהטעם הוא משום עונג, שרואה מה אוכל, אם נכבה הנר אחרי השקיעה ולפני שנהיה חשיכה הרי לא יצא ידי חובתו מכיוון שלא היה לו תענוג מהנר. מה שאין כן אם ההדלקה הינה משום כבוד השבת, הרי יצא ידי חובת הדלקת הנר (שולחן מנחם שם).

להלכה פוסק אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שהדלקת הנר נתקנה בשביל שלא יכשל בעץ אבן. ברם יש לנר שבת שייכות גם ל-2 הטעמים הנוספים – עונג שבת וכבוד שבת (שולחן מנחם שם, קיצור הלכות משולחן ערוך אדמו"ר הזקן, סימן רס"ג הערות 82, 9, 16). לכן: עיקר מצוות הדלקת הנר הינה במקום שאוכלים בו (הלכתא

כרב עמוד לא) אשר שם יש את כל ג' הטעמים: הן שלא יכשל בעץ ואבן, הן משום עונג שבת (שרואה מה שאוכל) והן משום כבוד השבת (שולחן ערוך (הרב), חלק ב, סימן רס"ג סעיפים ו, יד ובמ"מ הנ"ל. ברם יש להדליק את הנר בסמוך לשבת ובמקום שימושי וזאת על מנת שיהיה ברור אשר נר זה הודלק לכבוד שבת). לפי פסק אדמו"ר הזקן יש להדליק נר בכל אחד מחדרי הבית מכיוון שהחיוב הינו שלא יכשל בעץ ואבן, ברם היום אין נוהגים להדליק נר בכל חדר וחדר בפועל ממש. כמה טעמים ניתנו לכך:

א. יש אור מהחדרים האחרים ואין צורך בנר בתוך החדר עצמו. כמו כן ישנם חדרים שיש אור מתאורת החשמל ברחוב ועל כן אין חובה להדליק שם שהרי לא יכשל בחפצים המונחים על הרצפה (קיצור הלכות משולחן ערוך אדמו"ר הזקן, סימן רס"ג הערה 16. קצות השולחן, סימן עד, בדי השולחן, סעיף קטן א).

ב. אור הנר יכול להפריע לעיתים, כגון בחדר שינה, על כן אנו מסתפקים באור הבא מן הסלון (קיצור הלכות שבת, פרק א, מקור 27).

אין יוצאים ידי חובה בהדלקת נר במקום שאין משתמש בו כלל, על כן אין לאדם לסמוך על הדלקת הנר במחסן וכדומה מכיוון שלא קיים את המצווה בהדלקה זו (קצות השולחן, סימן עד, בדי השולחן, סעיף קטן א).

3. שבח הברית עמוד 43 ובשם הרבי (כנסמן שם). ראה לקמן שיטת אדמו"ר הזקן בקצרה (ראה

אריכות בשיטתו בקיצור הלכות שבת (הוצאת אהלי שם) במילואים לסימן רסג).

דעת אדמו"ר הזקן בזה היא: לא תמיד האשה צריכה להדליק את הנרות בעצמה ויש מצבים אשר בדיעבד גם אם גוי ידליק בעבורה, היא תוכל לברך (שולחן ערוך, אורח חיים, חלק ב, סימן רסג, סעיף יא. ראה שם בקונטרס אחרון סעיף קטן ג, שהביא ראיות רבות לסברה זו). הסיבה שאפשר לברך על הנר שהדליק הגוי נעוצה בכך שעיקר העניין שבנר שבת מתקיים על ידי ההנאה והתשמיש לאור הנר, על כן ניתן לברך על זה. את נוסח הברכה (במקרה כזה) מסביר אדמו"ר הזקן כך: ה' ציווה להדליק כדי שנוכל ליהנות מאורו, על כן גם אם אחר הדליק לי אפשר (בדיעבד) לברך על נר זה. אופן נוסף: המילה "להדליק" שאומרים בברכה פירושה הוא שיהיה נר דלוק. לפי זה דעת אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שיוצאים ידי חובה בהדלקת נר חשמל, זאת מכיוון שהעיקר הוא האור עצמו.

מכיוון שעיקר הסיבה של נר שבת הוא שייהנו מהאור, בעוד שההדלקה אינה אלא דרך להגיע למצב של אור (כנזכר לעיל) – יוצאים ידי חובה בהדלקת פלורסנט ונורת לד (ראה באריכות בקיצור הלכות שבת (הוצאת אהלי שם) במילואים לסימן רסג. ראה גם בקיצור דיני ומנהגי נש"ק (דובאו), עמוד ח הערה 10 ובעמ' יט המביא שיש חולקים ולהלכה נ"ל כפי שכתבתי בפנים). וראה לעיל מ"מ זה מס' 2 לגבי סיבות ההדלקה.

4. ראה באריכות בקיצור דיני נש"ק (דובאו) עמ' כח ואילך ובנסמן שם. ראה גם: שמירת שבת

כהלכתה פרק מג ס"א-י"ד. במידה ויש ספק האם עדיין בין השמשות – אין להדליק כלל אף על ידי נכרי, כיוון שזה ספק דאורייתא יש להחמיר בזה.

אם הדליקה ע"י נכרי בבין השמשות אף אם בעלה לא הדליק כלל אינה צריכה להוסיף נר כלל (ראה קצות השולחן סע"ד בבדי השולחן ס"ק לה ובשמירת שבת כהלכתה פרק מג הערה כט) וזאת מכיוון ש: (1) דאגה שיהיה אור בבית (ראה לעיל מס 1 ו-2 שהעניין הוא שיהיה אור בבית ומזה מופשט הצ"ע של שש"כ שם) וכן (2) דינה כדין אנוס (ראה במ"מ למס' 7).

5. ראה באריכות בקיצור דיני נש"ק (דובאוו) עמ' יג ואילך ובנסמן שם, דו"ק היטב בהערה 25. נשמת אברהם או"ח סרס"ג סק"ב.

7. קיצור דיני נש"ק (דובאוו) עמ' לא שמתיר במידה ששמרו על חולה, אם כן במידה והאשה בחדר הלידה ק"ו שאינה צריכה להדליק נר נוסף והרי זה אנוס. וראה שש"כ פרק מ"ג ס"ה כנ"ל שהעוסקת בטיפול בחולה נקראת אנוסה (-לאחר מעשה כמובן) ובהערה לו שם שבכה"ג לא גזרו.

ט"ז. הכפתור בבית הרפואה זיו פועל על שיטת 'גרמא'. בכללות אין אנו סומכים על 'גרמא' בחשמל, אשר על כן רב בית הרפואה מורה אשר הכפתור מיועד לצוות הרפואי בלבד, וכן פוסק הרב חי"א לנדא. בשעת הצורך גדול של התינוק מורה המד"א ביסטריצקי שי' שיש לסמוך על ההיתר וללחוץ על הכפתור.

י"ז. נשמת אברהם או"ח סש"ל סק"ט.

לידה וקריאת שם לבת

- א.** נסמן לעיל במראה מקום ללידה סעיף ד'.
- ב.** אג"ק חי"ב עמ' רטו. הלשון בפנים: קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 40 וראה בנסמן שם. ראה בבית משיח גליון 120 עמ' 7-34 ובנסמן שם דעות שונות בפירוש מכתב זה (האם הפירוש הוא שאין להוסיף שם נוסף (כגון: יעקב שמואל) או לכוון באותו שם עצמו על ב' אנשים (כגון: הן על הרבי והן על הסבא)).
- ג.** קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 38.
- ד.** שבח הברית פכ"א ס"א-ג ובנסמן שם.
- ה.** הנוסח בסידור. הרבי הגיה בסידור (בשנת תשי"ג) הן בנוסח לבן והן בנוסח לבת "בעבור שבעלה ואביה נדר לצדקה (אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 90) וכך מודפס בפועל בסידור תהלת ה'. ישנם סידורים חדשים אשר שם הנוסח "יתן בלי נדר" וצע"ג.
- ו.** פרי מגדים משבצות זהב סרי"ט סק"ה.
- ז.** ראה שבח הברית פ"ה שם לגבי בואה של האשה בשבת רביעית לבית הכנסת (שו"ע אדה"ז ספ"ח, ב) מביא בשבח הברית (פ"ה הערה 6) שזה ע"פ מש"כ המהרש"ל שדרך האשה לשכב 4 שבועות.
- ח.** יציאת האשה לראשונה ראה פרי מגדים משבצות זהב סרי"ט סק"ה.

לגבי מחלוקת הרבנים בזה:

אדה"ז כתב שאשה מברכת הגומל (סדר ברכות הנהנין פי"ג ה"ג) כמו כן הרבי מפנה (שערי הלכה ומנהג ח"א עמ' רטז) לקצות השולחן הכותב שנשים מברכות וכן הורה הרב לוי ביסטריצקי ע"ה וכן מורה בנו הרב שי' (ראה אף בעל מנהגים ומקורותיהם (בלוי)).

ברם מנגד מובא בשם הרבי שאין לנשים לברך (שערי הלכה ומנהג ח"ה עמ' ס), כן אמר הרבי לרב גרונר ("איפה ראית שאשה מברכת ברכת הגומל? אני לא שמעתי מזה") וכן כשהעלה זאת הרב ש"ז גורליק ע"ה ביחידות דיבר על כך הרבי שאין לנשים לברך (ראה חקרי מנהגים (גוראריה) הוצאה חדשה, או"ח סל"ב). להלן כמה מהפוסקים כך והמביאים זאת להלכה: שבח הברית עמ' 41 הע' 4, שמירת הברכות עמ' 275 הערה 29 וכן פסקו רבני מכון הלכה חב"ד באתר "סמס לרב". גישת הרב מי"ל לנדא: בבית אביו ברכו, ברם אם הרבי אמר שלא – מי יבוא אחר המלך (אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 91 הע' מז).

ט. שבח הברית פכ"א ס"א-ג ובנסמן שם.

בין הלידה והברית

- א.** נסמן לעיל בלידה וקריאת שם לבת סעיף ח'.
- ב.** שבח הברית פרק יא.
- ג.** שבח הברית פ"י, ד. ברית נתן עמ' כד ובנסמן שם.

ד. כיצד נחנך את ילדינו ח"א עמ' 80. בעבר היו מגישים גם מפירות שבעת המנים (אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 111 ובהע' ז), ברם בשלום זכר של הצ"צ אדה"ז לא הגיש כלל פירות שבעת המנים (דו"ק בספה"ש תש"ג עמ' 155).

ה. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 21. המנהג לומר זהר ופסוקים – קונטרס חנוך לנער עמ' 7.

ו. ראה הנסמן בשבח הברית פרק י"ב הערה 12. אסיף דינים ומנהגים (והבה) עמ' 112.

ז. שבח הברית סי"א ס"א ובנסמן שם. אסיף דינים ומנהגים (והבה) עמ' 113 ובנסמן שם.

ח. יציאת האשה לראשונה ראה פרי מגדים משבצות זהב סרי"ט סק"ה.

לגבי מחלוקת הרבנים בזה:

אדה"ז כתב שאשה מברכת הגומל (סדר ברכות הנהנין פי"ג ה"ג) כמו כן הרבי מפנה (שערי הלכה ומנהג ח"א עמ' רטז) לקצות השולחן הכותב שנשים מברכות וכן הורה הרב לוי ביסטריצקי ע"ה וכן מורה בנו הרב שי' (ראה אף בעל מנהגים ומקורותיהם (בלוי)).

ברם מנגד מובא בשם הרבי שאין לנשים לברך (שערי הלכה ומנהג ח"ה עמ' ס), כן אמר הרבי לרב גרונר ("איפה ראית שאשה מברכת הגומל? אני לא שמעתי מזה") וכן כשהעלה זאת הרב ש"ז גורליק ע"ה ביחידות דיבר על כך הרבי שאין לנשים לברך (ראה לקרי מנהגים (גוראריה) הוצאה

חדשה, או"ח סל"ב). להלן כמה מהפוסקים כך והמביאים זאת להלכה: שבח הברית עמ' 41 הע' 4, שמירת הברכות עמ' 275 הערה 29 וכן פסקו רבני מכון הלכה חב"ד באתר "סמס לרב". גישת הרמ"ל ע"ה לנדא: בבית אביו ברכו, ברם אם הרבי אמר שלא – מי יבוא אחר המלך (אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 91 הע' מז).

ט. נסמן לעיל בלידה וקריאת שם לבת סעיף ב.

י. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 38.

י"א. ראה בקונטרס חנוך לנער (הרב אברהם חיים נאה) סימן א סעיף ח. מנהג זה נתבאר באריכות בחקרי מנהגים (גוראריה) מהדורה חדשה, חלק ה' או"ח ס"א.

הברית

א. "שאלה: ...יש מוהל שמוכן לעשות הברית, גם הרופא מתיר, וכן הרב דוורקין אמר לי שמותר לעשות הברית אפילו היום אולם כמה וכמה מוהלים מקפידים שלא לעשות את הברית עד... מענה: יספר כל זה לרב שיחי' ובטח יורה שבכיוצא בזה ספקו לחומרא ובלשון הידוע "אפשר למול אחר זמן" ויאריך ימים ושנים טובות" – שערי הלכה ומנהג ח"ה סי' קלז. כעין זה יש בריבוי מענות מהרבי וראה בקובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 22 ובהע' 3-6. אג"ק כ"ק אדמו"ר הריי"צ ח"ט עמ' צ. אג"ק ח"ז עמ' קמג ועוד. ראה אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 114.

ברית מאוחרת: כן כתב בשו"ת פינת ההלכה ח"ב עמ' 219 ראה שם, מקורו בשערי הלכה ומנהג ח"ג סק"א (נדפס שם ח"ב והוא ט"ס).

ב. נסמן לעיל בלידה וקריאת שם לבת סעיף ב.

ג. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 22 ובהע' 3-6.

פוסק הרמ"א (יורה דעה ס' רסד ס"א): "יש לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל ובעל ברית היותר טוב וצדיק".

יש לומר שדין זה היווה את הסיבה לסיפור "ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שבברית מילה של אחד מנכדי הצ"צ שהיה בחיי הצ"צ, ושאלו את הצ"צ באיזה מוהל לבחור, אם זה הבא בשנים וידע הכוונות וכו' או את הצעיר אבל פשוט הוא ביותר, וענה הצ"צ, שיקחו את הצעיר, כי העיקר הוא הבפומ" (הבפועל ממש) - אג"ק ח"ז עמ' רלב ראה גם נתיבים בשדה השליחות חלק ג' עמ' 53 הערה 8.

להעיר ששליח בלונדון שאל את הרבי האם לתת לגיסו המוהל שההינו ירא שמיים אך מגלח זקנו למול את בנו או להעדיף אחד מאנ"ש, והמענה היה שהגיס יקבל על עצמו לגדל זקן. ונ"ל ששניהם היו מומחים במלאכתם וע"כ הורה הרבי כנ"ל.

ד. ראה במ"מ שבספר ברית נתן עמ' נג.

ה. ברית נתן עמ' כח ובנסמן שם, רק בשמחות עמ' 76. ראה אוצר הברית ח"א עמ' קעו ובנסמן שם בארוכה ובעמוד קעח ס"ו ובנסמן שם. וכן פסק הרב

מ"ש אשכנזי ע"ה. ראה מש"כ באוצר הברית שם
עמ' קעח ס"ה.

פסיקה זו אינה כפי המובא באסיף מנהגים
והנהגות (והבה) פ"ד סס"א-ב הפוסק שאם מלים
לאחר חצות אומרים תחנון בתפילת שחרית.
דבריו שם צריכים עיון גדול ואינם מסתדרים עם
שו"ע אדה"ז ח"א סקל"א ס"ה: "נהגו שלא ליפול
על פניהם ... ולא בבית הכנסת ביום המילה" ואינו
מחלק כלל בשעת הברית וזמנה. כן כתוב גם בסעיף
ו שם.

מה שהביא הרב הנ"ל ראה מס"ו: "וכל זה
בתפילת שחרית שמלין אז התינוק אבל במנחה
אע"פ שמתפללין אצל התינוק אומרים תחנון" הנה
שם מדובר בתפילת מנחה שהינה לאחר הברית,
ברם כל התפילות שלפניה אין אומרים בהם תחנון
כפי שכתב רבינו הזקן שם.

על כן כתבתי שאין אומרים תחנון כלל ביום
הברית עד לאחריה.

ו. ראה שו"ת מנחם משיב נפשי על פדיון הבן
(ווילהעלם) ס"א ומיוסד על מכתב הרבי תשובה זו
נשלחה להרה"ג ר' שניאור זלמן גרליק ראב"ד כפר
חב"ד. נדפסה בלקוטי שיחות חלק ז' עמוד 306
ובאגרות קודש חלק ד' עמור קנד אגרת תחצו) ראה
גם נתיבים בשדה השליחות חלק ג' פ"ח ס"ז.

ח. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה)
עמ' 24.

לגבי הלובשים טלית בברית:

הנהוג בעירנו הינו על פי עדות הרב מרדכי שיחי' ביסטריצקי: "סבי ז"ל שמע מהרבי הריי"צ שכל כיבוד צריך להיות עם טלית", על כן פסק הרב לוי ביסטריצקי ע"ה שכל כיבוד מהותי צריך להיות עם טלית.

רוב העולם (וכן פסקו חלק מרבני חב"ד ורוב הרבנים ה"עולמי"שע") אשר "המנהג הוא שכל מי שיש לו איזה כיבוד בברית מתעטף בטלית סמך לזה מדברי הפיוט "יום ליבשה" דסעודת הברית ששם כתוב "ומבטן לשמך המה נימולים, ועל כנפי כסותם יעשו גדילים" (גדילים פירושו ציצית) (הציטוט משבח הברית עמ' 68 הע' 7. ראה באוצר הברית ח"א עמ' קפז הע' ו. ראה גם בשבח הברית עמ' 72 הערה 21 ומקורם בספר מטעמים).

יש רבנים חב"דיים החולקים על כך ואומרים שאין צורך ללבוש טלית בעת הקראת הברכות וכן נהג הרב מ"ש ע"ה אשכנזי. כתב לי הרב יוסף יצחק שיחי' ווילשנסקי: "הרב דווארקין ע"ה אמר לי בברית המילה של בני בו הוא כובד באמירת הברכות ודאגתי לטלית בשבילו (ואמנם שמנו לו (?)) ואמר לי בחיוך שבעצם לא צריך, היינו, שידע תמיד שהקהל תמיד מחפש גם עבור המברך, אך זה לא משהו שבאמת צריך". כתב הרב יוסף שמחה גינזבורג: "הרה"ג ר' זלמן-שמעון דבורקין ע"ה, מרא-דאתרא בבית-חיינו, אמר במפורש שהמברך אינו צריך טלית. וכך נהג כשהיו נותנים לו טלית, לפעמים התעטף בו כשהיה אומר בחיוך "אין צורך" [כדי שלא ייפגעו], ולפעמים, כשהבינו מה שאמר שאין צורך ולא "דחפו" לו את הטלית, היה מברך

ללא טלית" (התקשרות גל' 546).

יש רבנים שפסקו אשר רק המוהל, הסנדק ואבי הבן צריכים ללבוש טלית ונהוג אשר גם הקוואטר, כיסא של אליהו, ברכות ועמידה לברכות ילבשו - הרב אליהו בן הרב יעקב לנדא והרב יוסף שמחה גינזבורג (התקשרות גל' 546).

המוהל הרה"ג ר' אליהו שיחי לנדא סיפר שהיה נוכח בברית לנינו של הרה"ג ר' שניאור זלמן גרליק ע"ה, הרב הראשון דכפר חב"ד, שהשתתפו בה, מלבד המרא דאתרא, גם אביו, הרה"ג ר' יעקב ז"ל רב אב"ד דבני ברק, וכנראה גם הרה"ג ר' שאול דוב זיסלין ז"ל. המוהל הרה"ח ר' יעקב יוסף רסקין ז"ל טען אז שלמנהגנו אין המוהל מתעטף בטלית, והביא ראיה ממה שבברית-מילה לנכד כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ברוסטוב, בשנת תרפ"ג, היה המוהל הרה"ח ר' מאיר לאבאק ז"ל מרוסטוב לבוש רק בחלוק לבן ללא טלית, ומל על ברכיו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, שלא העיר לו מאומה. הנוכחים הנ"ל לא קיבלו את דבריו, והרב יעקב לנדא העיר, שאצל ר' מאיר לאבאק הסתבכו פעם הציציות והפריעו למילה, ומאז נמנע לגמרי מלהתעטף בטלית בעת המילה, ואין ללמוד ממנו לאחרים (התקשרות שם).

כששאל על כך הרב רסקין ב'יחידות', הגיב הרבי שאין ללמוד מאי התגובה של אדמו"ר מהוריי"צ, "כי דרכם של רבותינו נשיאינו שלא היו מתערבים אפילו בענייני בית-הכנסת (כל זמן שלא נשאלו על כך)".

לגבי גראטל בברית כשהרבי הרש"ב היה סנדק לא לבש גארטל בעת הברית _ בנתיבים בשדה השליחות ח"ג פרק ח סעיף כג בשם הרמ"ל ע"ה לנדא שהסביר בזה כי החגורה באה להפסיק בין עליון לתחתון אך בברית באים לקדשו.

י. הכיבודים בברית: ראה בברית נתן עמ' לד-ה.

קוואטער אצל אישה בהריון: ראה בקובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 22 הערה 8 וביאורו שם בעמ' 12 בהע' 11. הסגולה להריון בקוואטער – שבח הברית פט"ז, ג.

לגבי מנהג החייקה: ראה באריכות באוצר הברית ח"א עמ' ריב. וראה בהערות הרבנים המסכימים שם שנראה "שכל זה (-ה'חייקה') [הינו] דוקא בכה"ג שכל אחד מקרב במקצת את התינוק אל הכסא אבל לא כשכל אחד מתכבד ליקח את התינוק בידיו ולהחזירו, ובפרט אם מכבדים בזה לכמה אנשים כמו שרבים נוהגים לעשות כן [ו]הם רק מעכבים את הברית" (ראה שבח הברית עמ' 76 הע' 10).

המגיש לסנדק: ראה דעות שונות בזה באוצר הברית פ"ג סט"ו ס"ח ובנסמן שם. ראיתי שנהוג אצלנו כפי שכתוב בשבח הברית עמ' 77 שאבי הבן הוא המניח על ברכי הסנדק ועל כן כך ציינתי בפנים.

סנדק: לגבי הסגולה התוועדויות תשמ"ה ח"ג עמ' 1958. לקו"ש ח"כ עמ' 247 וחל"ה עמ' 263. הסגולה לעשירות ראה חקרי מנהגים (גוראריה) הוצאה חדשה ח"ד עמ' עח ואילך.

לגבי סדנק אצל ב' אחים: וראה מש"כ בקובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 23 הע' 14 וצ"ע ואכ"מ להאריך בכ"ז ראה גם אוצר הברית פ"ג סי"ד סעיף יד-טו ובנסמן שם (ועכ"פ לעיון מעט: יומא נו, א, רמ"א יו"ד סרס"ד וסרס"ה סי"א, מגן אברהם שם סקכ"ב, ערוך השולחן שם סל"ד, נודע ביהודה יו"ד ספ"ו, אלא שבשו"ת חתם סופר ח"א או"ח סקנ"ח חלק עליו, לקו"ש הנזכר לעיל הע' זו ובמ"מ הנ"ל).

י. ברית נתן עמ' סד. תורת מנחם התוועדויות ח"ב עמ' 277. אסיף דינים ומנהגים (והבה) עמ' 130 הע' קסא.

י"א. ביום שמחתכם ומועדיכם (ועקנין) עמ' 433. סמכו לדבר זה את הפסוק "ויעמוד כל העם בברית" (מלכים ב כג,ג) וכתב הברטנורא (ביכורים ג,ג) שהכל עומדים מפני נושאי התינוק לחלוק כבוד לעושי המצווה.

י"ב. ברית נתן עמ' סד-ה. ימי מלך ח"ב עמ' 633. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 24 הע' 20.

י"ג. היום יום כח אדר שני. תורת מנחם התוועדויות ח"ב עמ' 281. אג"ק ח"י עמ' שלט.

י"ד. ישנה מחלוקת בדבר זה. ראה חקרי מנהגים ח"ד סקי"ג. ראה גם מג"א סרמ"ט סק"ו, אוצר הברית ח"ב עמ' שיב, רמ"א או"ח סתקנ"א סי"י ומג"א שם סקל"ה. ראה גם טעמי המנהגים אות תתקכה קו"א סקט"ו.

ט"ו. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה)

ט"ז. ספר השיחות תרפ"ח – תרצ"א עמ' 12.

י"ז. לגבי **זמן אמירת "הרחמן לברית מילה"**

ישנם מקורות סותרים. להלן הסבר קצר בנושא:

פיוט זה לא הוזכר כלל בסידור הראשון שהדפיס אדמו"ר הזקן, ברם הצמח צדק כתב (בהגהתו על הסידור) לאחר מקום שתית הכוס של ברכת המזון: "הרחמן לברית מילה".

את פירוש הגה זו מסביר סבו של הרבי (שער הכולל פי"ד, ח) ופוסק שיש לאומרו לאחר שתית הכוס של ברכת המזון. ברם הרב דוב בער קרסיק (מחשובי חסידי הצ"צ והמהר"ש, בעל הפתחי עולם) חולק על סברתו ופוסק שהכוונה בהגהת הצ"צ הינה לומר במקום הרגיל – לפני הרחמן הוא יזכנו. את סברה זו הסביר הרב קעלער: "מטרת הצ"צ הייתה] שכאשר ידפיסו את הסידור עוד פעם יכניסו התיקונים האלו בפנים, והציון הוא אשר כאן צריכים להדפיס הרחמן לברית מילה".

מאז נדפסו הדברים לראשונה הרבנים חלוקים בדין זה וכל אחד מושך את הדעות השונות אליו (ראה במ"מ לקמן).

מכיוון שבסידור כתוב שאומרים את 'הרחמן לברית מילה' לפני 'הרחמן הוא יזכנו' כתב הרב באגאמילסקי לרבי (בהמשך לכמה וכמה הערות על תרגום הסידור באנגלית) מה עושים למעשה בפועל וענה לו כ"ק אד"ש מה"מ: "פשיטא שכשאני מגי'ה" חוברת היוצאת לאור ע"י המל"ח וכיוצא בזה – תוכן הגהתי כללות הרעיון, הגישה וכיוצא

בזה, אבל לא עניין כהנזכר לעיל", מכך יוצא שאין הרבי מחשיב קטע זה ל'מוגה' (מעניין לציין שכו"כ שנים אח"כ הודפס בקובץ מנהגי חב"ד בענייני הריון, לידה, ברית ופדיו הבן (מוגה) עמ' 33 כפי הנכתב בסידור תהלת ה').

בנוסף לכל הנ"ל סיפר הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה כששאלו אותו מדוע הוא מורה לומר את הרחמן לברית מילה לאחרי ברכת המזון ולפני שתית הכוס, ענה שכן מקובל מהרבי הרש"ב.

לסיכום: יש ג' דעות לגבי מקום הרחמן לברית מילה:

1. לפני "הרחמן הוא יזכנו".

2. לפני שתיית כוס הזימון.

3. לאחרי שתיית כוס הזימון.

ראה ב: קובץ יגדיל תורה נ"י. חוברת נב סי' מה, שם חוברת נג סי' נט, סידור רבינו הזקן עם ציונים, מקורות והערות (ראסקין) עמ' שפג-ד הערה 89. קובץ הערות התמימים ואנ"ש מוריסטאון גל' קמב, קמה, קמו, קמז. שאלות, פירושים וביאורים ח"א וחי"ג בהקדמה. הרב אשכנזי עמ' 706 אות ח. (וצ"ע ממש"כ בקובץ מנהגי חב"ד בענייני הריון ולידה עמ' 33 ויש להאריך בכ"ז ואכ"מ כמו כן יש לדחות את הוספות המו"ל על הגהות כ"ק אד"ש מה"מ על שער הכולל ואכ"מ להאריך בכ"ז).

י"ח. סידור תפילות לימי השנה (תהלת ה'), הוצאת שי למורא, ח"א עמ' תלה. זה שאין היחיד אומרו – דיוק משער הכולל המגדיר את המקריא

כש"ץ.

י"ט. ראה בשבח הברית פרק יג, ב ובהערה 7.
שו"ע אדה"ז ח"א ס"ו, קצות השולחן סכ"ד ס"ה,
שולחן מנחם ח"ה סק"י עמ' קעג, שערי תפילה
ומנהג (אשכנזי) סק"א ס"ב.

לגבי בגד נאה לברית: לקו"ש חכ"ב עמ' 58 הע'
26.

לגבי נוסח הברית: לגבי פיענוח הראשי
תיבות: ראה בברית נתן, סידור רבינו הזקן עם
ציונים מקורות והערות (- ראסקין) עמ' ריב ואילך
ובהערות, אוצר הבירת, נתיבים בשזה השליחות
ח"א בסופו.

לגבי ההערות בשוה"ג:

הע' 1: ראה בנתיבים בשדה השליחות ח"ג פ"ח
ס"ח.

הע' 2: ראה ב'סידור רבינו הזקן עם ציונים
מקורות והערות' (- ראסקין) עמ' רי הערה 13.

הע' 3: שבח הברית פי"ח, ה.

הע' 4: ראה הנסמן ב'סידור רבינו הזקן עם ציונים
מקורות והערות' (- ראסקין) עמ' רי הערה 20.

הע' 5: ראה השקו"ט בזה ב'סידור רבינו הזקן
עם ציונים מקורות והערות' (- ראסקין) עמ' שפז
הערה 5.

הע' 6: שו"ע אדה"ז סתרכ"א ס"ה וראה אסיף
מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 132 הע' קסט.

הע' 7: הגהות הצמח צדק על הסידור. ראה גם

שער הכולל פרק יד, ז.

הע' 8: סידור רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות (- ראסקין) עמ' ריג הערה 41.

הע' 9: מי שותה את הכוס שבירך עליה מקריא הברכות: אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 133 הע' קעד - ילד קטן וכן נהג הרב מ"ש אשכנזי. רוב רבני חב"ד פוסקים שישתה המברך, וכן נוהגים בקהילתנו וכך הבאתי בפנים - שיטה זו: ראה שבח הברית פי"ח הערה 34. ראה גם בסידור רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות' (- ראסקין) עמ' ריג הע' 11: שער הכולל.

הע' 12: האומרים שצריך לומר: פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִית - ברית נתן, והאומרים שצריך לומר: פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי - סידור אדה"ז עם מקורות והע' (רסקין), אוצר הברית. מהסידור אין ראיה לאף צד.

הע' 13: אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 90.

להלן דברים נוספים הקשורים לברית:

האם אומרים 'קוואטער' בעת שהתינוק נכנס: שבח הברית עמ' 75. לא מצאתי זה במקורותינו וע"כ לא הבאתיו בפנים.

האם רק המוהל אומר את ה- "ברוך הבא, אשרי ... היכלך": שבח הברית עמ' 67 הע' 9 - כולם אומרים, סידור אדה"ז עם מקורות והע' (רסקין) עמ' רז הע' 3,5 - לא ראינו שכן עושים לפועל. את הטעמים ראה שם. בפנים הבאתי את הכתוב בסידור וללא דיונים בזה.

נ"א. שבח הברית פי"ח יו"ד וראה שם בהערה

36 הדיון בזה וכן את טעמי הדבר (ראה גם שערי תפילה ומנהג (אשכנזי) עמ' תנט), לפועל נוהגים כנכתב בפנים.

פדיון הבן

א. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 45.

ב. פדיון הבן כהלכתו עמ' ג. קובץ מנהגי חב"ד בענייני הר"ל ופדיון הבן (מוגה) עמ' 46 הע' 5.

ג. שבח הברית עמ' 109 ס"ב **ובנסמן שם**. בשיעור ה – 5 סלעים רבו הדעות וראה בארוכה בפדיון הבן כהלכתו עמודים קכו-ח **ובנסמן שם**. אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 140. ראה גם בקובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 45 הע' 3 שהשיעור הוא 101 ונוהגים להוסיף.

ד. שבח הברית עמודים 111-114.

ה. נסמן לעיל בהברית סעיף ו.

ו. שו"ע יו"ד סי' שה ס"י ברמ"א, וכן מוכח משו"ע או"ח סי' תקנא ס"י מדין פדיון הבן בתשעת הימים לענין מנין מצומצם וכו'.

ז. אגרות קודש חלק י' עמוד פה אגרת ג'מו. שו"ת מנחם משיב נפשי על פדיון הבן (ווילהעלם) ס"ג, קובץ מנהגי חב"ד בענייני הר"ל ופדיון הבן (מוגה) עמ' 47 הע' 9.

ח. נכתב בפנים לפי פסק הרב לוי ביסטריצקי ע"ה וכפי שמורה לפועל בנו שיחי' וכן פסק הרב מ"ש ע"ה אשכנזי (ע"פ עדות הרב לוי ווילישנסקי

צפת). ברם נושא זה שנוי במחלוקת: לגבי הדעות השונות ראה בפדיון הבן כהלכתו עמ' קסו הערה 18 (להעיר – לגבי מש"כ שם בשם הפרי ישורון ראייה מבר מצווה – הנה להלכה אומרים תחנן ביום זה ועל כן אין מזה ראייה, ראה בחקרי מנהגים (גוראריה) הוצאה חדשה. לגבי תחנן ביום הבר מצווה: ראה בשו"ת עשה לך רב (ח"ד הלוי) ח"ו סי"ב עמ' לז-מב שהאריך מאוד בלדחות דעת האומרים שאין לומר ודוחה את הקשר בין ברית לבר מצווה (ומש"כ בשו"ת משפטי עוזיאל או"ח סי"א, ג, אינו אלא לימוד זכות) עי"ש).

ט. הבאת התינוק עם מגש כסף, תכשיטים וקערת כסף: הבאת התינוק אל עבר הכהן בעת הפדיון, הינה מתקנות הגאונים (פדיון הבן כהלכתו עמוד קסז הערה 24). ישנם מנהגים שונים שנהוגים במקומות שונים בעולם לגבי צורת ההגשה, הנפוץ מבניהם הינו להכניס את התינוק ולהביאו לפני הכהן על מגש של כסף ותכשיטים לידו, לשים את המטבעות בתוך כלי כסף על השולחן בעת הפדיון ומנהגים נוספים. מנהג זה של מגש כסף וכלי כסף מקורו במנהג מרוקו (דבר זה הובא אף ב – 2 ספרי הלכה (זוכר הברית סל"ד ובכור אדם אות נח. ראה גם בפדיון הבן כהלכתו עמ' קעב הערה 37) ומשם נעתק הלאה בהוספת טעמים שונים) ונהוג בריבוי מקומות בקרב אחינו בני ישראל, אך לעת עתה לא מצאתי למנהג זה (וכן למנהגים אחרים) מקור חב"די ועל כן הוא אינו מובא כלל בפנים.

מסירת התינוק לכהן, הנחתו על השולחן או

החזקתו בידו של האב: דעות שונות בזה ראה בפדיון הבן כהלכתו פרק ח סעיף ט ובנסמן שם (עיקרן: האם האב מוסר את בנו לכהן לפני הפדיון, האם הינו מניחו לפניו או האם על התינוק להישאר בידי האב) וראה עוד בשבח הברית עמוד 113 הערה 15 (שהר' יואל כהן אמר שנהוג להניח התינוק ליד הכהן), אך ראה בסידור אדה"ז עם מקורות והע' (רסקין) עמ' ריט הערה 11 שאדמו"ר הזקן לא כותב שיש למסור התינוק לידי הכהן וכדומה אלא: "האב מביא את הבכור לפני הכהן... ומודיע לכהן שהוא בכור פטר רחם לאמו הישראלית" ומיד פותח אבי הבן ואומר. אדה"ז לא מזכיר בנוסח הפדיון העברות של הילד כלל, מכך מוכח שאין הוא סובר שיש לעשות זאת וכן ראיתי נהוג ברוב הפדיונות שהייתי.

"אשתי הישראלית ילדה לי בן זה הבכור":

בביאור פסקה זו ראה בסידור אדה"ז עם מקורות והע' (רסקין) עמ' ריט הערות 13-17.

סדר העברת המטבעות לידי הכהן: ראה בשבח

הברית עמוד 113 הערה 17 בשם הש"ך, פדיון הבן כהלכתו פ"ח הערה 47 בשם ר' יעקב עמדין בספרו מגדל עז פ"ט סי"ב. ראה הנסמן בסידור רבינו הזקן עם מקורות והערות (- רסקין) עמ' רכ הערה 21.

אם כבר העביר את הסלעים לכהן האם יכול לקחתם לברך ולתן שוב לכהן ראה נתיבים בשדה השליחות חלק א' ע' רעג. ראה הנסמן לעיל שיש לתת את הסלעים בעת אמירת הברכה ולא לגמרי אחרי אך וודאי שלא לפני.

מזיגת הכוס לפני הפדיון או לאחר הפדיון

ולפני הברכה: ראה שבח הברית עמוד 113 הערה 14 שיש נהגו למזוג לאחר הפדיון וטעמם שהיין לא ישפך במהלך הפדיון. ברם ראה שם שהמילה **"מיד** לאחר הפדיון" הינה תוספת של אדמו"ר הזקן ולכן נראה שיש למזוג הכוס ולהניחה ליד הכהן ובצדו על מנת שלא תישפך, וחזקה על עם ישראל, עם חכם ונבון שימצאו לכך עצה היאך להניח הכוס קרוב וללא שישפך.

מי השותה מהיין, הכהן ואבי הבן או רק הכהן: ראה שבח הברית עמוד 114 ופדיון הבן כהלכתו פ"ח סעיף טו שיש שנתנו לאבי הבן לשתות מהיין, אך אדה"ז לא הביא זאת כלל (למרות שזה כתוב במנהגי מהרי"ל, בדרכי משה ובעוד מקומות) ועל כן נראה שאין הוא סובר שיש לעשות זאת.

ברכת כהנים לאחר הפדיון: יש שנהגו כן (ראה פדיון הבן כהלכתו פ"ח סי"ט ובשבח הברית עמוד 106,114 ובהערה 20) (שיש נהגו כן בחב"ד), ברם אדמו"ר הזקן לא הביא זאת כלל בסידורו אע"פ שמנהג זה הובא במקומות רבים (ראה פדיון הבן כהלכתו עמוד קפ הערה 73 בסופה ובנתיבים בשדה השליחות חלק א עמוד קצ) ועל כן אין זה חלק מסדר הפדיון ולכן לא הבאתיו בפנים

הרוצה לברך יכול לכל הדעות לאחר ששותה מהיין.

לגבי הנחת שום וסוכר בעת סעודת המצווה: מקור מנהג זה הינו מיהדות הונגריה (ראה שבח הברית עמ' 114 הערה 23) ולעת עתה לא מצאתי לו מקור חב"די ועל כן לא כתבתיו בפנים.

לגבי הוספות בזימון, כגון "שהשמחה במעונו": ראה פדיון הבן כהלכתו עמוד קצד שאין אומרים.

מהסוגיות הקשורות לפדיון הבן:

שליח לפדיון הבן וכן בכור הפודה את עצמו – יש לשאול רב (ראה פדיון הבן כהלכתו פרק א. לגבי שליח ראה שו"ת מנחם משיב נפשי על פדיון הבן (ווילהעלם) ס"ב, קובץ מנהגי חב"ד בענייני הרו"ל ופדיון הבן (מוגה) עמ' 46 הע' 4).

התחיל לידה רגילה ועבר לקיסרי: הפדיון נעשה רק אם הילד נולד בלידה רגילה, ברם אם התינוק נולד בניתוח קיסרי אין פודים אותו. התחיל לידה רגילה ועבר לקיסרי – יש לשאול רב (ראה פדיון הבן כהלכתו עמ' מ).

בכור לאב אך לא לאם: אינו נפדה מכיוון שצריך להיות בכור לרחם (פדיון הבן כהלכתו עמ' ל).

י. הנוסח הינו מסידור תהלת ה'. ראה גם בסידור רבינו הזקן עם מקורות והערות (– רסקין) עמ' רכ' וראה בהערות שם. רק בשמחות עמ' 85-86, שבח הברית עמודים 4-113, פדיון הבן כהלכתו פ"ח.

י"א. ראה בסידור רבינו הזקן עם מקורות והערות (– רסקין) עמ' רכ' ובהערות שם, פדיון הבן כהלכתו פ"ח סט"ו ובנסמן שם.

י"ב. שבח הברית עמ' 106 ס"ג ובנסמן שם, פדיון הבן כהלכתו פ"ו הי"ד וכן פוסק הרב ביסטריצקי שי'. ראה פדיון הבן כהלכתו פ"ו הי"ב-יג, ברם להלכה אנו פוסקים כשיטת המחבר בשו"ע סי'

ש"ה ואדה"ז בהלכות שבת סי' של"ט ודלא כש"ך
המובא שם.

חל ביו"ט: ראה במ"מ שהוזכרו לעיל וכן בפדיון
הבן כהלכתו פ"ו הט"ו-יז.

י"ג. שבח הברית עמ' 107 ס"ג וכן פוסק הרב
ביסטריצקי שי'. ראה פדיון הבן כהלכתו פ"ט הי"ח-
יט דעות בזה.

י"ד. שבח הברית עמ' 108 וכן פוסק הרב
ביסטריצקי שי'. חל הפדיון בערב בשבת וביום
ראשון יש צום תשעה באב – יש לשאול רב (ראה
פדיון הבן כהלכתו פ"ח סט"ו, פ"ט הט"ז-יז).

לזכות
נ"ק אדמו"ר שליט"א
מלך המשיח
•
מהרה יגלה אכי"ר